

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA
SREDNJA ŠOLA
Gimnazija Ilirska Bistrica

VASI ŽUPNIJE TRNOVO V VIRIH OD 15. DO 19. STOLETJA

Avtorji razstave:

Nika Česnik, Miha Derenčin, Laura Fatur, Karmen Frank, Lara Štemberger, Anja Tomažič, Vladimir Urh, Nuša Valenčič, Manca Vodopivec in Matija Volk

Mentorica: Sonja Škrlj Počkaj

Lektorica: Katja Koren Valenčič

ZGODOVINA

Območje, ki ga je v 19. stoletju obsegala **župnija Trnovo** (danes Ilirska Bistrica), je bilo poseljeno že v prazgodovini in antiki, ko so ga naseljevala ilirska in keltska plemena ter romanizirano prebivalstvo. V ta najstarejša obdobja spadajo mezolitsko najdišče Pod Črmukljo, gradišče sv. Ahac, gradišče nad Trnovim, gradišče Javorje pri Dolnjem Zemonu ...

Slovani so se na to področje naselili že v najstarejši fazi srednjeveške kolonizacije slovenskega ozemlja. Na to nas spominjajo imena vasi, ki ustrezajo njihovemu geografsko-morfološkem položaju (npr. Podstenje, Podstenjšek). Med vasi starejšega tipa štejemo tudi tiste, ki nosijo ime po rastlinah, na katere so naleteli Slovani ob prihodu na določeno področje (Jasen, Vrbovo, Vrbica, Jablanica, Topolc, Bukovica). Pri Bukovici je v poznejši fazi kolonizacije prišlo do nastanka dveh vasi, Velike in Male Bukovice. Isti proces se je zgodil z naseljema Gornji in Dolnji Zemon. V starejše obdobje kolonizacije bi lahko uvrstili tudi vasi Zarečje in Zarečica, ki ležita ob reki Reki, saj so se tako Slovani kot tudi njihovi predhodniki držali z vodo bogatih tal peščenjaka in laporja.

V tretjo fazo kolonizacije slovenskega ozemlja, tako imenovano višinsko kolonizacijo, uvrščamo vasi, ki so nastale na višje ležečih predelih, na primer Brce (v virih iz 19. stoletja se vas omenja kot Brdce) in Brda.

Ime vasi Koseze priča, da so se na področje te vasi po razpadu Karantanije (v 8. stoletju) naselili kosezi.

Vasi nekdanje župnije Trnovo, to so bile **Bistrica, Trnovo, Topolc, Koseze, Šembije, Jasen, Vrbovo, Vrbica, Jablanica, Gornji Zemon, Dolnji Zemon, Mala Bukovica, Velika Bukovica, Zarečica, Dobropolje, Zarečje in Brce**, so v 19. stoletju spadale v okraj Bistrica. Ta okraj so sestavljale štiri katastrske občine, skupaj je bilo 42 vasi.

Sicer pa je bilo to območje od srednjega veka naprej del Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti, v 19. stoletju, po razpadu omenjenega cesarstva, pa del Avstrijskega cesarstva oziroma Avstro-Ogrske.

Vojvodina **kranjska**. Plaćilnega naloga št. *118*
Dačni okraj *Bistrica* Izpovedbe št. *127*
Dačna občina *Topolc*

Plaćilni nalog za davek od dohodkov
za leto *1880*.

Obdačenec *Tine Mojina*
Stanovališče *Topolc* hišn. št. *20*
Značaj ali opravilo *xakajmish mlina*

Po izvedbi dohodkov na podlagi najvišjega patenta dné 29. oktobra 1849 storjene izpada:

	od čistega dohodka		davek od dohodkov		izvanredno priklado		okupne priklade		Skupaj	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
v I. razredu	<i>112</i>		<i>740</i>		<i>98</i>		<i>98</i>		<i>336</i>	
„ II. „										
„ III. „										

Gori stoječi zneski se imajo v štirih obrokih in sicer: konci marca, konci junija, konci septembra in konci decembra 187 pri c. k. davkariji v *Bistrici* plačati, če se hoče ogniti postavnih zamudnih obrestih.
Plača poročila se v 30 dnevih indigulaci

C. k. okrajno glavarstvo.
Postojna dné 11. marca 1880.

V prvi polovici 19. stoletja je naselje Bistrica postalo upravni in sodni okraj. Leta 1839 je bil ustanovljen Deželnoknežji oziroma okrajni komisariat, leta 1842 pa še Okrajna sodnija.

Prej je te funkcije opravljal premski okraj, saj je bilo v začetku 19. stoletja opravljanje poslov okrajne gosposke podeljeno zemljiškemu gospostvu na Premu.

Po oblikovanju kmečkih volilnih okrajev v deželnih zborih po letu 1861 je bil bistriški okraj del postojnskega volilnega okraja. V Postojni je bil tudi sedež okrajnega glavarstva, kamor je sodil tudi bistriški okraj, ki pa je ostal le območje sodne uprave.

Obrazec za odmero davka iz leta 1880, ki ga je izdalo Okrajno glavarstvo v Postojni

Arhiv: Sonja Škrj Počkaj

Po prvi svetovni vojni in rapalski pogodbi (1920) je zahodni del slovenskega ozemlja, in s tem tudi obravnavane vasi, pripadel Kraljevini Italiji. Italijanske oblasti so leta 1927 naselji Bistrica in Trnovo združili v Villa del Nevoso. Kasneje je to združeno naselje postalo mesto in občina.

Po drugi svetovni vojni je območje pripadlo Jugoslaviji, razcvet sta doživela industrija, predvsem lesna in kemična, ter prevoznitvo, ki je ohranjalo tradicijo gospodarske povezanosti bistriškega območja s Kvarnerjem iz 19. stoletja.

GOSPODARSTVO

Bistriško območje je bilo tradicionalno usmerjeno, saj je glavni vir preživetja kmetov v 19. stoletju še vedno predstavljalo kmetijstvo. Toda zemlja je kmetom zagotavljala le skromno preživetje, poleg tega pa je to območje zajel tudi intenzivni proces delitve kmetij.

Skromna posest in naslanjanje na tradicijo sta ovirala napredek. Na slabo materialno stanje kmetov je v drugi polovici 19. stoletja vplivala tudi zemljiška odveza. Z njo so bile sicer odpravljene obveznosti do zemljiških gospodov, povečale pa so se javnopravne dajatve. Kmetovi denarni dohodki niso naraščali v enaki meri kot njegovi denarni izdatki, zato si je moral denar za visoke obresti izposoditi. Kako slabo je bilo tedaj gmotno stanje kmetijstva, nam kaže podatek, da je bilo v bistriškem okraju med letoma 1880 in 1882 na dražbi prodanih kar 46 kmetij.

O poljedelstvu in o gospodarskih in družbenih razmerah v bistriškem okraju v prvi polovici 19. stoletja izvemo največ iz opisa premskega okraja, ki ga je leta 1824 napisal Janez Nepomuk Zörer (Cerar), ki je bil gozdar v Trnovem. Zapisal je, da je poljedelstvo v okraju v marsičem zaostajalo za razvitejšimi deli dežele. Opozarja na različne pomanjkljivosti pri obdelovanju polj. Pravi, da so na splošno zamujali s sejanjem žita, ker so pridelke pozno pospravljali, nato pa na strniščih tako dolgo, kot je bilo le mogoče, pasli govedo, nato pa še ovčje črede, ki so prišle z gorskih pašnikov. Veliko kmetov je posejalo žito šele konec novembra ali celo v decembru. Dozorevanje pridelkov se je zavleklo in tako drugi strniščni posevek ni bil več mogoč. Predvsem pa so v tistem času njive premalo gnojili, ker je primanjkovalo gnoja in stelje. Živina je bila skoraj vse leto na pašnikih ali pa je prevažala les in druge tovore. Tako je ostala v hlevih majhna količina gnoja, ki je ni bilo mogoče povečati s steljo. Slame ni bilo veliko, pa še ta je bila v glavnem namenjena krmi. Avtor pravi tudi, da je bilo prebivalstva dovolj in bi lahko njive obdelovali kot vrt, toda polja so bila slabo obdelana, ker niso imeli dobrega, močnega orodja, kakršnega so drugje že uporabljali. Za slabo obdelana polja krivi tudi samo prebivalstvo, saj pravi, da so kmetje leni, da imajo predsodke, da jim primanjkuje solidarnosti, da so nagnjeni k starim navadam, nezaupljivi do vseh spodbud in vzgledov in da imajo pomanjkljivo znanje o kmetijstvu in potrebnih izboljšavah. Istočasno pa ugotavlja, da so kmetje venomer v gozdu ali na cesti s svojo živino in si s tem iščejo zaslužka za plačilo dajatev in drugih potreb, opuščajo pa delo na polju, ker jim to ne daje dovolj vzpodbud.

VALENČIČ, Vlado (1989): *Gospodarske in družbene razmere bistriškega okraja v 19. stoletju*. V: BONANO, Dimitrij et al. (ur.): *Bistriški zapisi 3*. Društvo za krajevno zgodovino, Ilirska Bistrica, str. 15, 16.

V 19. stoletju so kmetje na Bistriškem pridelovali krompir, koruzo, zelje, repo, pšenico, rž, ječmen, oves, nekaj malega še korenja in kolerabe, boba, fižola, graha, leče in lana (za grobo platno); krmilnih rastlin (razen nekaj detelje) niso pridelovali. Pridelovanje krompirja se je v bistriškem okraju razširilo v predzadnjem desetletju 18. stoletja. V približno istem času so začeli saditi tudi koruzo.

Kmetje so že od srednjega veka naprej gojili predvsem ovce, kasneje pa krave in vole. Govedoreja je postala donosnejša v drugi polovici 19. stoletja, ko je v mestih v Kvarnerju naraščala potreba po mleku. Kmetje so mleko najprej predelovali v maslo in ga prek prekupčevalcev prodajali v mesta, kasneje so mleko sami nosili prodajat v obalna mesta. Leta 1891 so v Trnovem ustanovili zadružno mlekarino, ki je ustvarila veliko odkupno mrežo.

V drugi polovici 19. stoletja so kmetje na Bistriškem začeli iskati dodaten zaslužek v prevozništvu, žagarstvu, mlinarstvu, gostinstvu in drugih obrtnih dejavnostih (čevljarstvu, krojaštvu, kovaštvu ...) ter tudi kot sezonski delavci v tujih krajih in deželah. Tem spremembam je postopno sledil tudi proces razslojevanja prebivalstva. Večje spremembe v gospodarstvu in s tem počasi tudi v načinu življenja so obravnavane vasi, predvsem Trnovo in Bistrica, doživele šele na prelomu 19. v 20. stoletje, ko je te kraje dosegla železnica, ko se razvije zadružništvo in zadružniška dejavnost poseže tudi na druga področja (ustanovitev Prve kranjsko lesne zadruga, Mlekarske zadruga, Zavarovalnice za govejo živino ...) in ko postopno pride tudi do industrializacije (odprtje tovarne testenin Pekatete s prvim parnim strojem).

Janez Bilc je leta 1856 v Kmetijskih in rokodelskih novicah zapisal, da so Bistričani pridni in delavni ljudje, da pa so „en malo ošabni in se radi čez druge Kranjce povzdigujejo“. To svojo misel je podkrepil še z zapisom pogovora, ki ga je imel z enim izmed bistriških kmetov o tem, kaj so Bistričani.

Kmet: »Danes je bil neki Kranjec pri meni; dvoje ovac je kupil.«

Bilc: »Kaj niste Bistričani tudi Krajnci?«

Kmet: »Se ve da ne. Krajnci so okoli Ljubljane.«

Bilc: »Kaj pa so? So mar Čiči?«

Kmet: »Bog obvari. Čiči so okoli Lipe, po Čičariji.«

Bilc: »So mar Kraševci?«

Kmet: »Tudi ne. Kraševci so pri Terstu.«

Bilc: »So mar Pivčani?«

Kmet: »Pivčani so okoli Zagorja.«

Bilc: »Kaj so pa? Če niso ne Krajnci, ne Čiči, ne Kraševci, ne Pivčani?«

Kmet: »Ja Bistričani so ... Bistričani.«

BILC, Janez (1856): *Ozir po domačii. Popis bistriške doline na Notranjskem*. V: *Kmetijske in rokodelske novice*, letnik 14, št. 56, str. 224–225.

PREBIVALSTVO

Podatki o številu prebivalstva in hiš vasi župnije Trnovo za leto 1830, ki so zabeleženi v franciscejskem katastru, pokažejo, da je bilo v tem letu v celotnem bistriškem okraju (42 vasi) 9.723 oseb, od tega 4.792 moških in 4.931 žensk. V župniji Trnovo (17 vasi) pa je bilo 4.076 oseb, od tega 1.999 moških in 2.077 žensk.

Z letom 1857 so se pričeli v Avstrijskem cesarstvu pravi popisi prebivalstva. Tako Krajevni repertorij za Kranjsko za leto 1890 pokaže, da je imel bistriški okraj 10.791 prebivalcev, od tega je bilo 5.292 moških in 5.499 žensk. Vasi župnije Trnovo pa so imele 4.448 prebivalcev, od tega 2.183 (tj. 49,1 %) moških in 2.265 (tj. 50,9 %) žensk.

Delež povečanja števila prebivalstva med letoma 1830 in 1890 je bil v vaseh župnije Trnovo bistveno nižji kot pa na Kranjskem. V nekaterih obravnavanih vaseh je leta 1890 živelo celo manj oseb kot leta 1830. Na splošno velja, da je v 19. stoletju število prebivalstva veliko hitreje naraščalo na področjih, ki jih je zajela industrializacija, kot pa na področjih, ki so ostajala tradicionalno usmerjena, kamor je sodilo bistriško območje. Bistriško območje je proti koncu 19. stoletja zajel še val izseljevanja v druge države.

V vseh vaseh pa se je povečalo število hiš, kar je še pripomoglo k drobitvi kmetij.

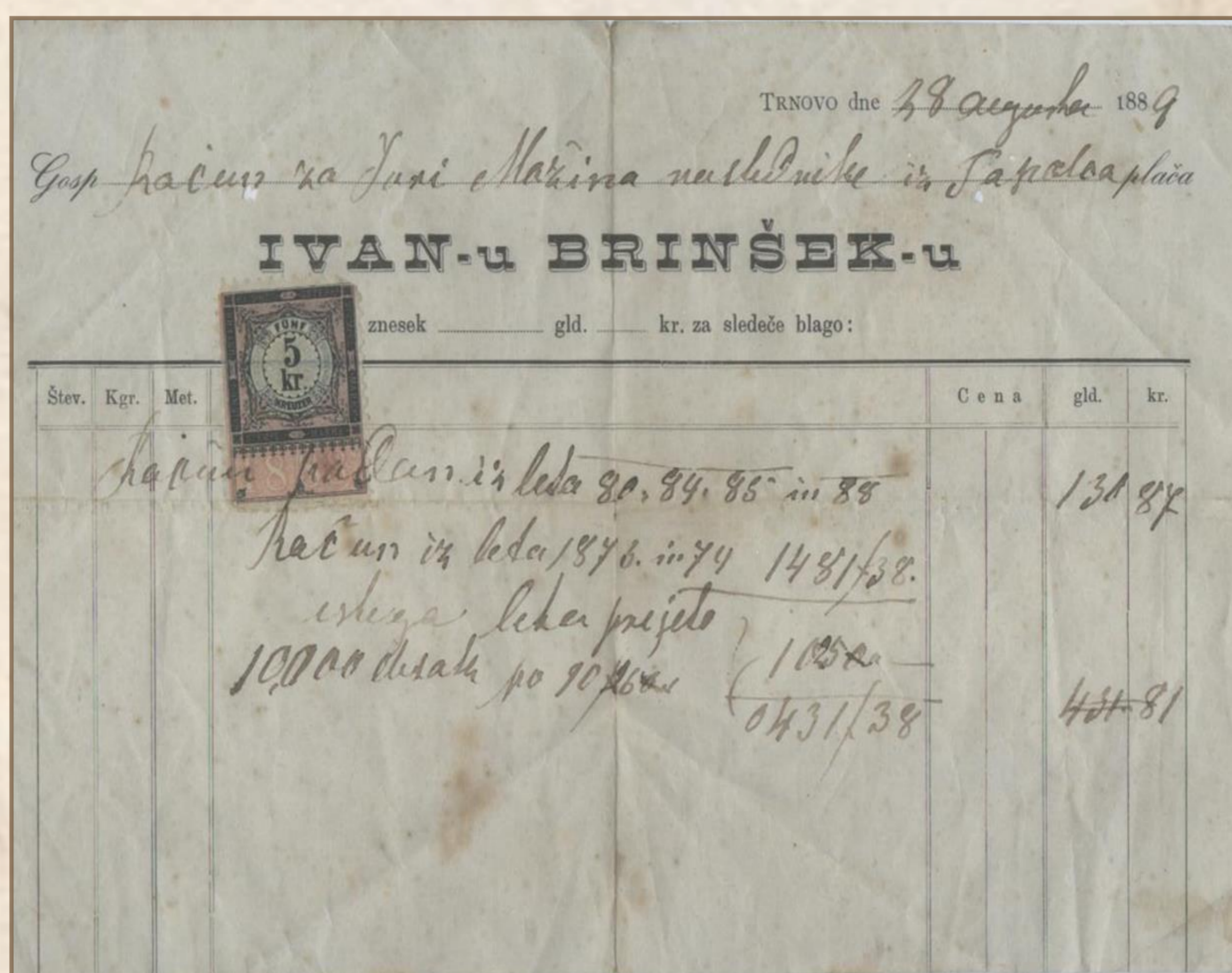
Delež prebivalstva se je v vaseh župnije Trnovo med letoma 1830 in 1890 povečal za 8,4 %, delež hiš pa kar za 22,6 %. Delež hiš se je povečal v vseh vaseh, tudi v tistih, kjer se je delež prebivalstva med letoma 1830 in 1890 zmanjšal. Največje povečanje hiš je bilo na Topolcu in v Šembijah, najmanj pa na Veliki Bukovici.

Povečanje števila hiš je bilo največkrat posledica delitve kmetij med več dedičev ter prodaje posameznih kmetij po delih. Hitro večanje števila hiš v celotnem bistriškem okraju je obravnaval celo kranjski deželni odbor za agrarne razmere. Za Trnovo in okolico so v tem poročilu zapisali: "Največja nadloga v teh krajih je, da so kmetije tako razkosane, da malokje tako. So posestniki 1/16 grunta. Kupi si zakona željan kako ped, naglo postavi hišico in premožen je za ženitev."

Poročilo deželnega odbora glede agrarnih razmer na Kranjskem. V: Valenčič, *Gospodarske in družbene razmere bistriškega okraja v 19. stoletju*, str. 7.

Povečanje števila prebivalstva je bilo na račun naravnega prirastka in priseljevanja ljudi. Vpliv slednjega je verjetno najbolj opazen v Trnovem, saj je to naselje v drugi polovici 19. stoletja postalo pomembno prometno središče okraja.

V drugi polovici 19. stoletja je bila skozi Trnovo najprej zgrajena nova cestna povezava (leta 1867), nato pa še železniška proga Pivka–Reka (leta 1873). Ti dogodki so vplivali na priseljevanje ljudi, predvsem železniških uslužbencev in njihovih družinskih članov, vzpodbudili pa so tudi nastajanje novih gostiln in trgovin.

Račun iz trgovine Ivana Brinška iz leta 1889

Arhiv: Sonja Škrlić Počkaj

V Trnovem je bila zgrajena tudi železniška postaja (Trnovo - Bistrica), okrog nje pa so si zgradili hiše mnogi železniški uslužbenci, tako da je tam nastal še novi del vasi.

Pomemben dogodek, ki je vplival na povečanje števila prebivalstva v Trnovem, je ustanovitev samostana Ubogih šolskih sester naše ljube Gospe, ki je vključeval tudi dekliško šolo. Samostan so ustanovili leta 1888, v njem je bilo v tistem času okrog 25 redovnic in okrog 20 gojenk.

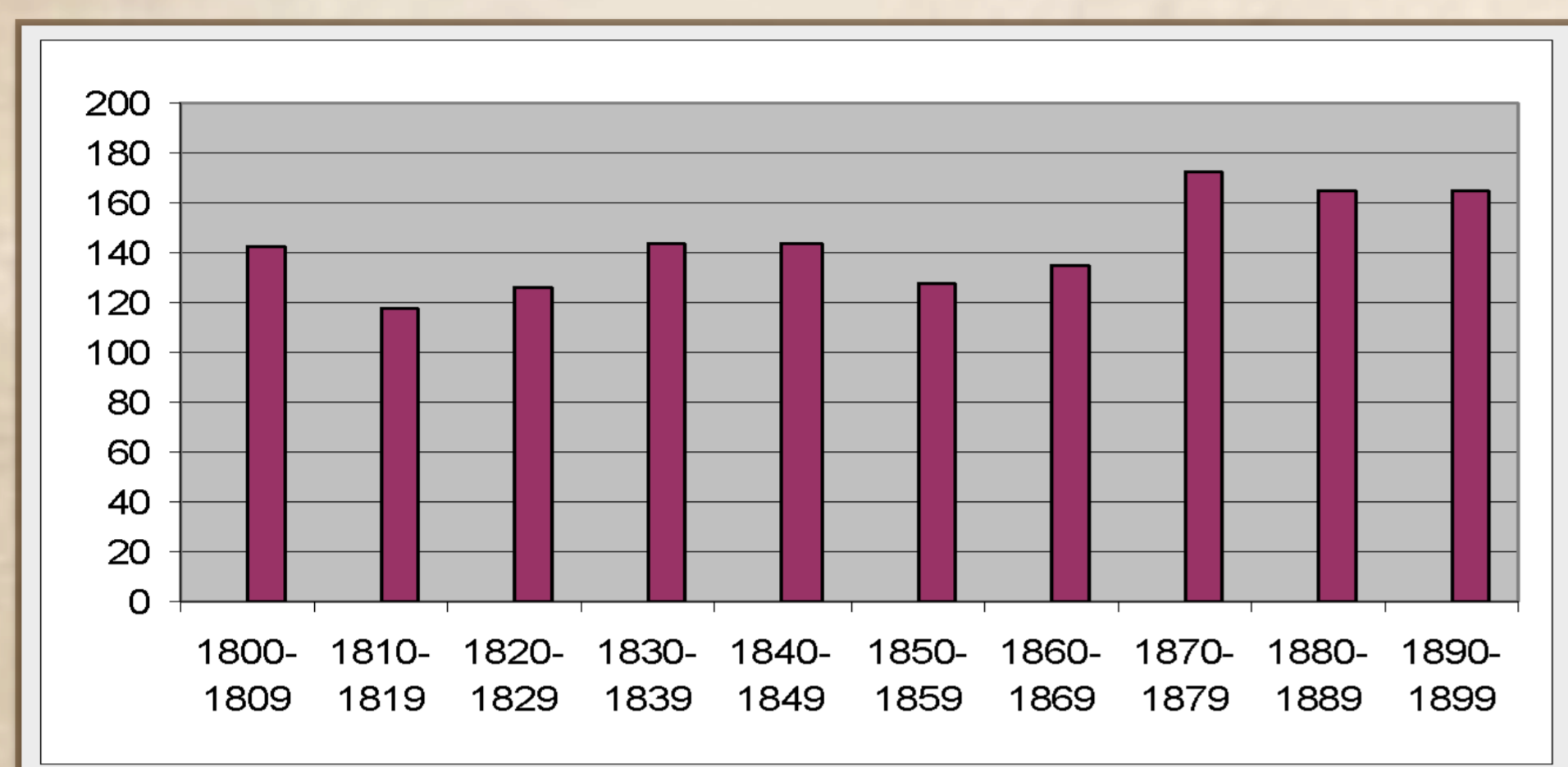
Iz popisa duš (Status animarum) iz sredine 19. stoletja je razvidno, da je bilo v Trnovem 112 hiš. Večina gospodinjstev se je, tako kot leta 1830, ukvarjala s kmetijstvom, pri 14 gospodarjih pa so bile zabeležene obrtne dejavnosti. Bili so štirje krojači, dva čevljarja, klepar, klobučar, krčmar in mizar. Poleg njih sta omenjena še dva železniška delavca, mežnar (cerkovnik) in dekan.

Arhiv župnije Trnovo. *Status animarum Trnovo, Bistrica 1857.*

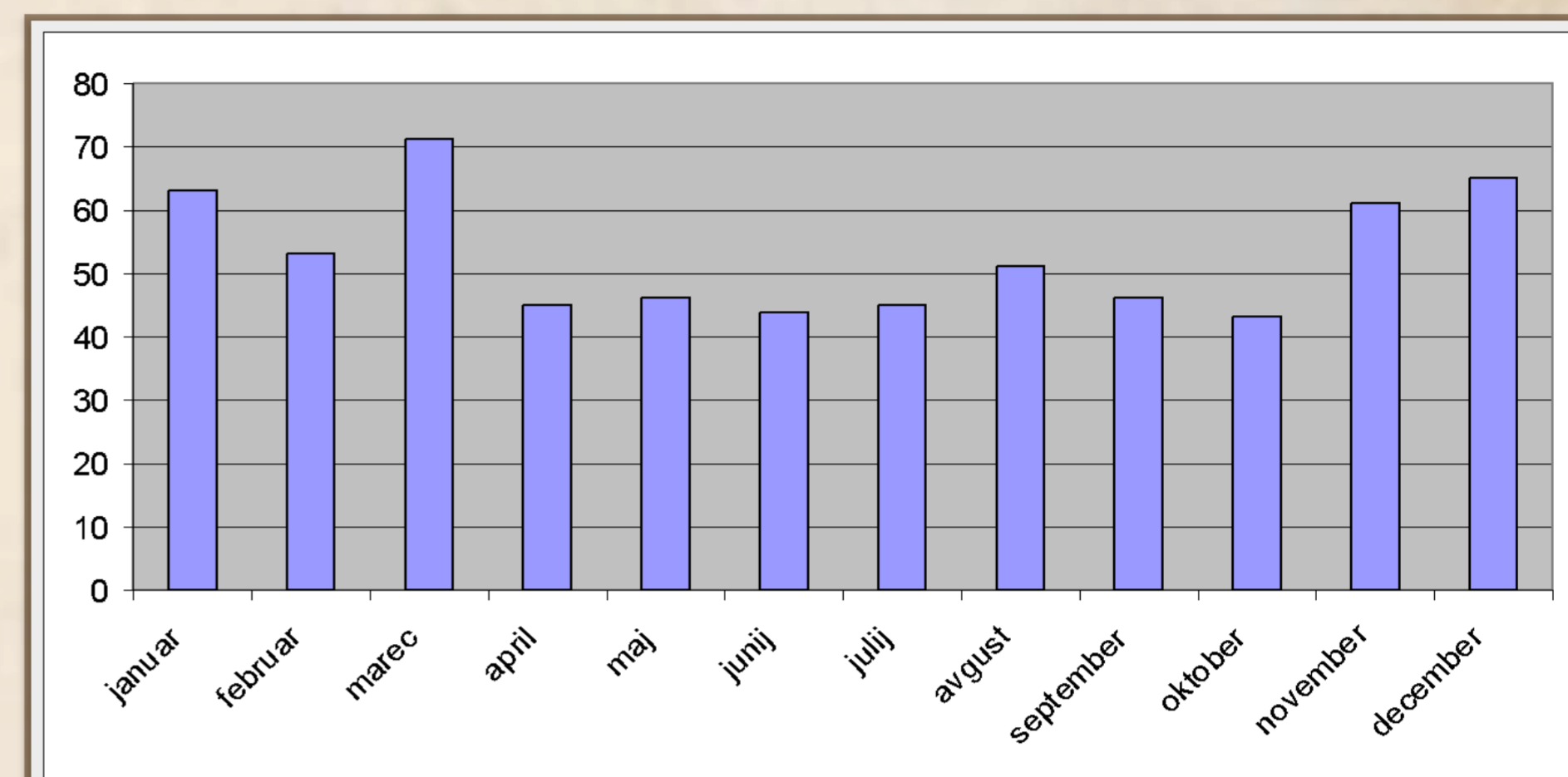
ROJSTVA, POROKE, SMRTNOST

V 19. stoletju je v krstnih knjigah župnije Trnovo zabeleženih 14.018 krstov oziroma rojstev, v povprečju torej več kot **140 rojstev na leto**. Najmanj rojstev je bilo zabeleženih v letih 1815 in 1816, ko se je rodilo 95 oziroma 93 otrok, sledita še leti 1817 in 1854 s po 99 rojstvi. Največ rojstev je bilo iz obdobja druge polovice 19. stoletja, izstopajo pa predvsem leta 1882, 1874, 1876, 1873 in 1891, ko se je rodilo 199, 189, 187, 185 oziroma 181 otrok v letu.

Za župnijo Trnovo na splošno lahko rečemo, da so rojstva težila k naravni krivulji rojevanja po mesecih, pri kateri je največ rojstev v prvih treh mesecih leta in v novembru, najmanj pa v juliju in avgustu. Ta naravna krivulja rojevanja po mesecih sovпада s časom spočetij (torej največ spočetij spomladi in najmanj v pozni jeseni in pozimi) pa tudi z intenzivnostjo kmečkih opravil.

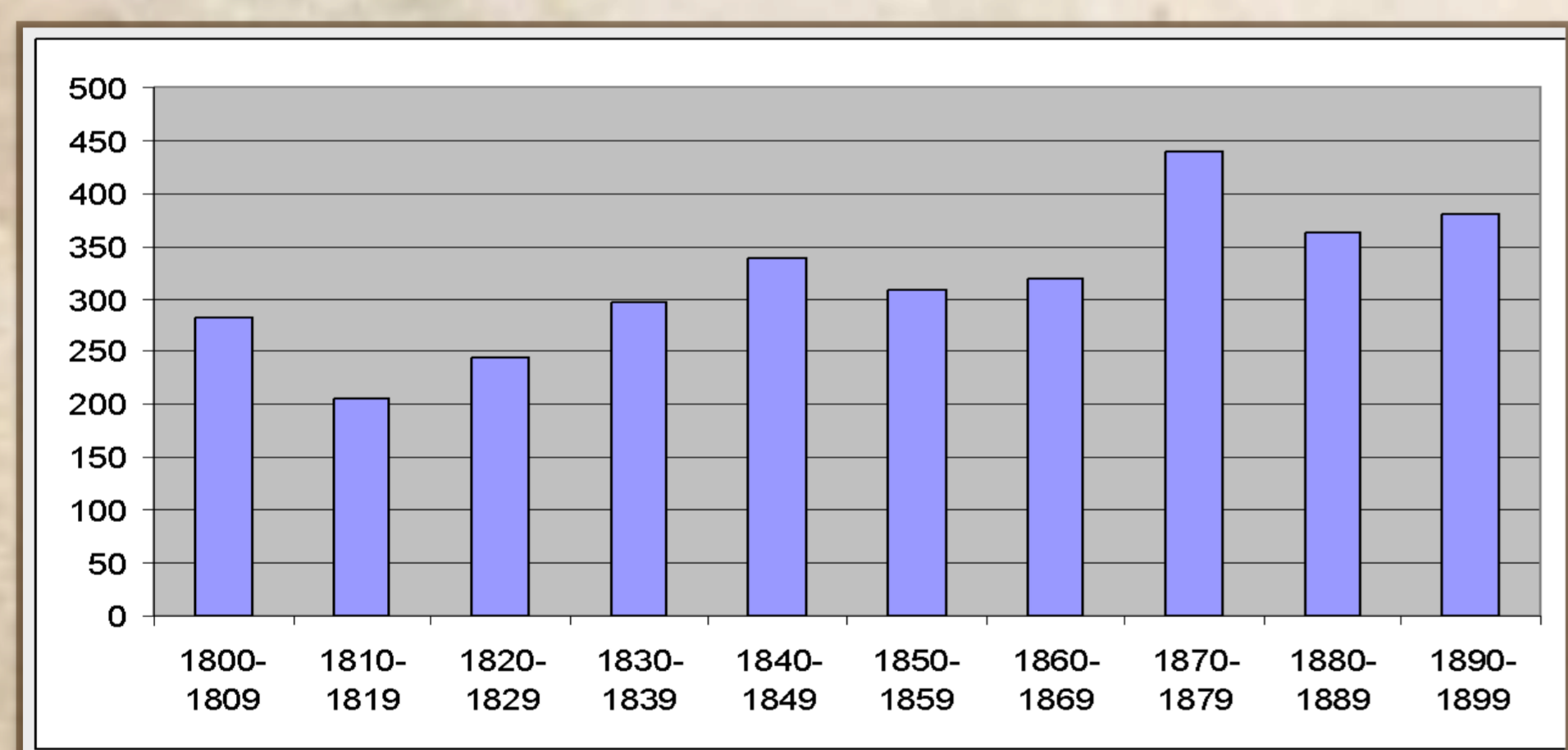
Povprečno število rojstev na leto v posameznem desetletju 19. stoletja v župniji Trnovo

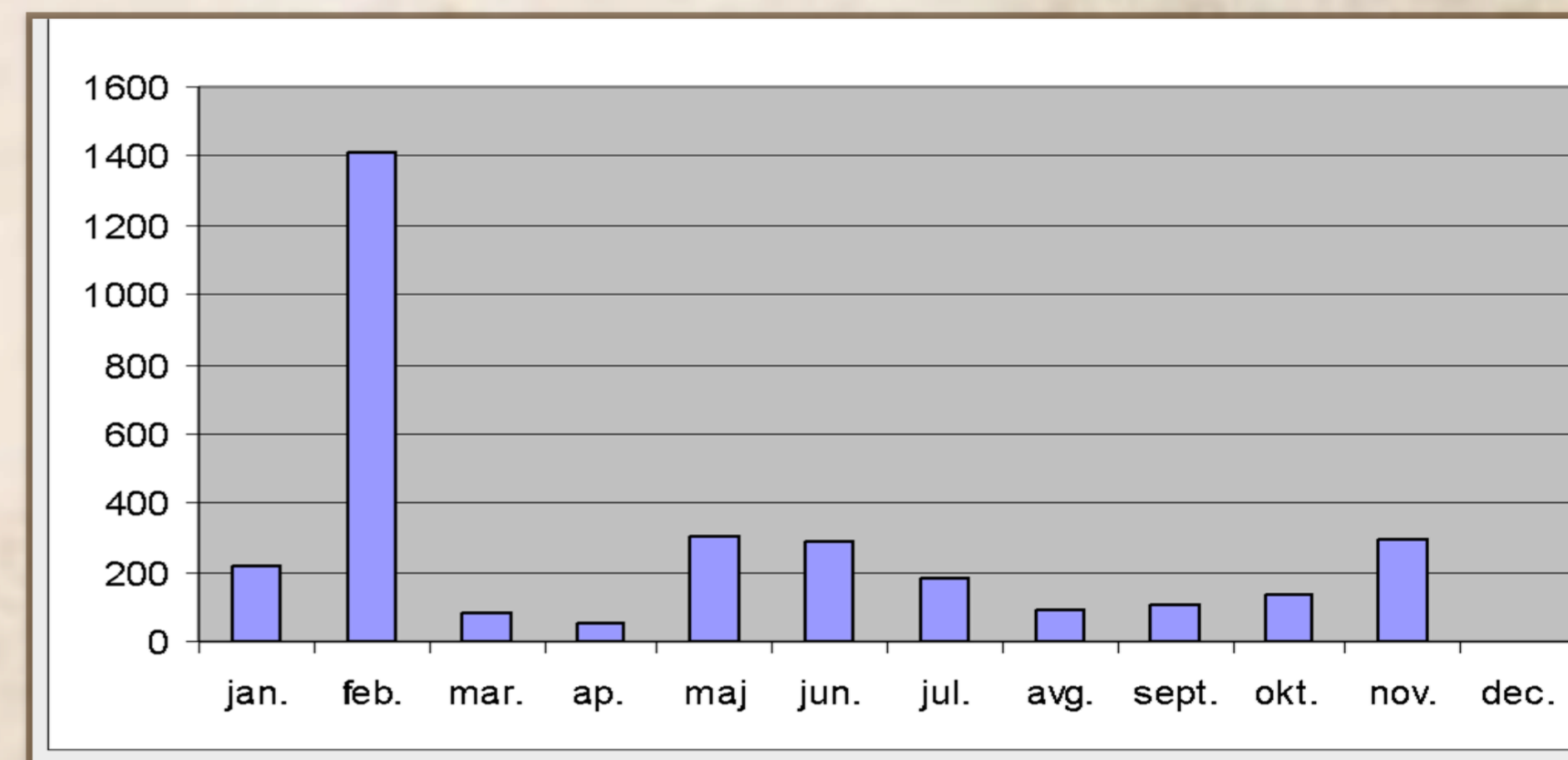
Rojstva po mesecih skupaj za leta 1801, 1811, 1821, 1831, 1841, 1851, 1861, 1871, 1881 in 1891 v vaseh Bistrica, Trnovo, Topolc, Šembije in Koseze

V 19. stoletju je v poročnih knjigah župnije Trnovo zabeleženih 3.179 porok, torej v povprečju skoraj **32 porok na leto**. Najmanj porok je bilo zabeleženih v letih 1813 in 1824, in sicer v vsakem letu le dve, največ porok pa je bilo v letu 1856, ko se je poročilo 63 parov.

Skozi vse 19. stoletje je bilo daleč največ porok meseca februarja (v predpostnem času), sledijo meseci maj, november, junij in januar. Decembra (v adventnem času) so bile v celem 19. stoletju le tri poroke. Poleg cerkvenega leta so kmetje vsekakor upoštevali tudi kmečka opravila. In dokler je tako, da se sezona sklepanja zakonskih zvez ravna po zapovedih verskega in agrarnega koledarja, lahko upravičeno sklepamo na šibko industrializacijo in na prevlado tradicionalne kmečke ekonomije.

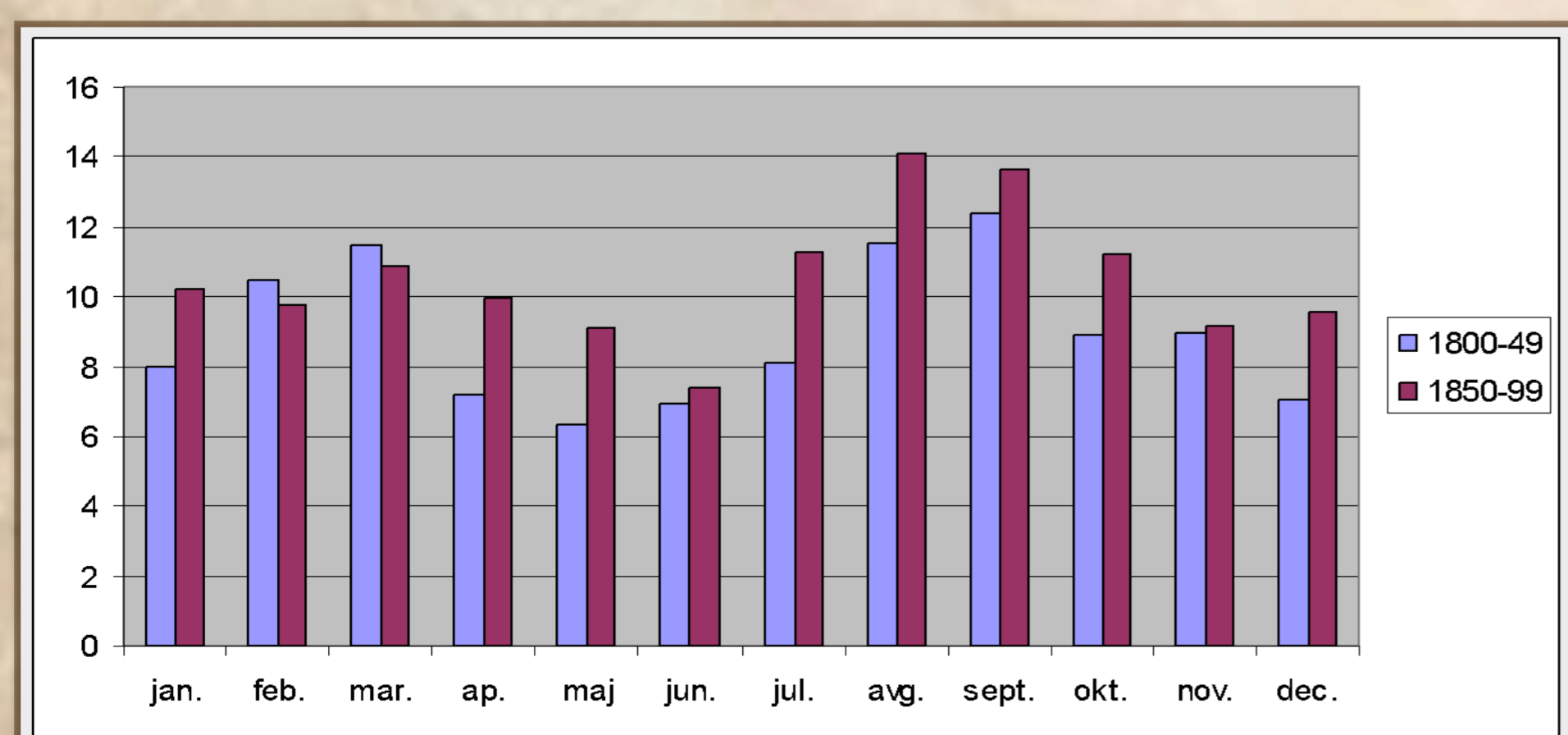
Število porok po posameznih desetletjih 19. stoletja v župniji Trnovo

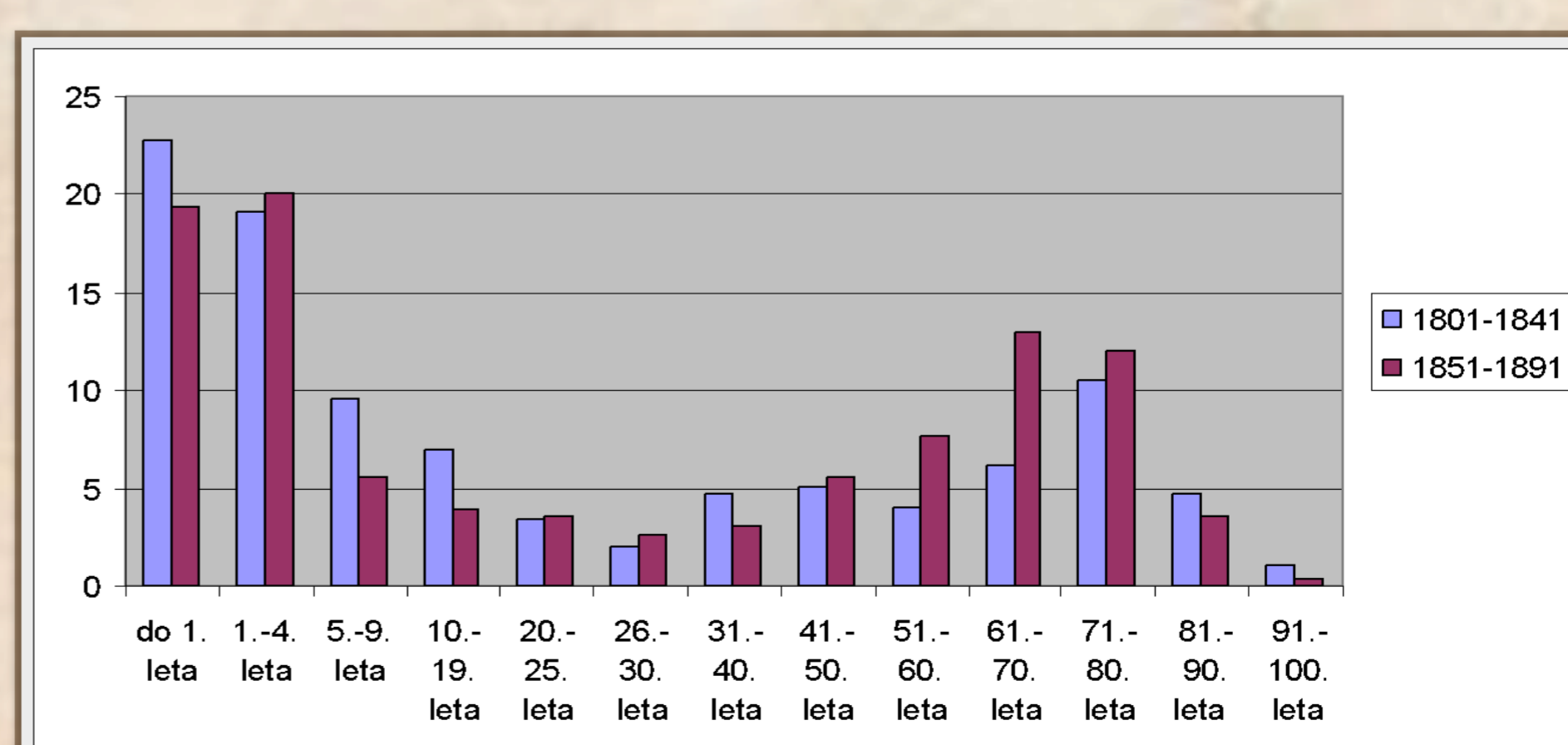
Število porok v posameznem mesecu v 19. stoletju v župniji Trnovo

V 19. stoletju je v mrlških knjigah župnije Trnovo zabeleženih 11.000 smrti oziroma pogrebov, v povprečju **110 pogrebov na leto**. Pri primerjavi rodnosti in smrtnosti ugotovimo, da je bil najnižji naravni prirastek sredi stoletja, saj se je med letoma 1850 in 1859 rodilo le 51 oseb več, kot jih je umrlo. Manjši naravni prirastek je bil tudi v katastrofalnem drugem desetletju (zaradi francoske vojne in lakote) ter nato v 60. in 70. letih 19. stoletja (zaradi kolere).

Krivulji rodnosti in smrtnosti v župniji Trnovo v 19. stoletju sta se gibali dokaj vzporedno. V vseh desetletjih je število rojstev preseglo število smrti, ob zvišanju števila rojstev se je seveda zvišalo tudi število smrti. Sicer pa je bila tudi smrtnost sezonsko pogojena; na Bistriškem so na obdobja s povečano smrtnostjo vplivale predvsem poletne črevesne in zimske pljučne bolezni ter obdobja lakote in epidemij.

Smrtnost v posameznih mesecih v 19. stoletju v župniji Trnovo

Umrlji glede na starost v župniji Trnovo

JABLANICA

Vas **Jablanica** je ime dobila po drevesu jablani.

V terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je zapisano, da je imela Jablanica 4 hube (kmetije), ki so spadale pod gospodstvo Jablanica. Gospodstvo Jablanica je bilo v terezijanskem katastru označeno kot pomirje ali ogradjje. To pomeni, da je imelo nadzor nad nižjim sodstvom. Lastniki gospodstva so bili do druge polovice 19. stoletja baroni Lazzarini. Ti so bili tudi lastniki gospodstva Gotnik, ki je imelo grad v bližini vasi Zabiče.

Jablanica je bila sedež županstva (županije); k politični občini Jablanica so spadale še vasi Dolnji in Gornji Zemon, Kuteževo in Trebčane.

“V Jablanici zgoraj cerkvice vidiš razvaline starega gradu. Ta grad je bil 1806. leta zapuščen zato, ker je bil leta 1780 stari oče in leta 1804 oče sedanjega barona Lazarinija od tolovajev čez dan napaden. Leta 1806 sezidala pa se je sedanja grajščina v Jablanici, v katero so se še le 1816. leta preselili.

V letih 1836, 1849, 1855 in 1866 bila je huda kolera. Največ zaslug v tej bolezni pridobil si je zdravnik Andrej Valentinčič; tako izvrsten je bil, da se ga ljudstvo še sedaj spominja. [...] Leta 1816 bila je lakota, da so ljudje od glada umirali. [...]

V Jablanici sta potoka: “Jarek” (hudournik) in “Goričnik”. Je pa še več manjših neznatnih potokov z imenom “Potok”. [...] Vodnjaka ni v okolici, razven enega v Jablaniški graščini.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, stran 98, 99, 100.

O gradu v Jablanici je pisal tudi Bistričan Janez Bilc v članku, ki je bil objavljen v Kmetijskih in rokodelskih novicah.

BILC, Janez (1856): *Ozir po domačii. Kočanska dolina*. V: Kmetijske in rokodelske novice, letnik 14, št. 99, str. 397.

Vir: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-SKYKQB2L?euapi=1&query=%27keywords%3djanecz+bilc%27&pageSize=20> (Dostop: 8. 5. 2018)

Ker ravno o gradovih govorim, omenim tukaj tudi stari Jablanski grad. Njemu je ravno taka pela, kot staremu Bobanskemu, in tudi on je zdaj zapušen. Ne deleč od njega je mala cerkva Materi Božji posvečena, v kateri se je smešna prigodba ribanja nosov dogodila, ki smo je nedavno v „Novicah“ brali. Ta grad pa je že na krajnski zemlji.

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), zasledimo v Jablanici naslednje priimke: Grbec, Ivanič, Štemberger, Štefančič, Rojc, Vičič ...

Priimek Štemberger je sklop iz *štem* in *berger*. Berger v nemščini pomeni 'gorjan, gorjanec' (podoben je nemški priimek Stumberger, ki je sklop iz nemškega pridevnika *stumm* ('mutast, tih') in nemškega samostalnika *Berger* ('gorjan, gorjanec'). Priimek lahko izhaja tudi iz imena nekdanjega gradu Sturmberg v okolici Gradca na avstrijskem Štajerskem ali kakšnega nelokaliranega Strumberga.

V franciscejskem katastru so v vasi Jablanica izpričana tudi ledinska imena, med drugim: Loppata, Podrebernize, Velike Mlake, Pri Malnu, Robniki.

Ime Lopata so poimenovali področje na ravnini, kjer so bile njive.

Ime Robniki se imenujejo njive, ki so na koncu vasi ob reki Reki.

Vas Jablanica v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A054, k. o. Jablanica pri Ilirski Bistrici.

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3.

Vir: <http://www.sistory.si/11686/830> (Dostop: 12. 5. 2018)

Bezirke, Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgabr. der einl. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slo- venski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Jablanitz, Jablanca (Dorf, vas)	20	54	71	125	125	121	.
Jasen (Dorf, vas)	31	72	110	182	182	182	.

	Število hiš	Prebivalstvo			Vsi	Vera			Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi		Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški
1830	18	*	*	299	*	*	*	*	*	*	*
1880	20	54	71	125	125	0	0	0	125	0	0
2017	65	74	76	150	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Jablanica. Za leto 1830 je število prebivalstva navedeno skupaj z vasjo Vrbica.

VELIKA BUKOVICA

“Blizo Male Bukovice proti severozahodu je vas Velika Bukovica, 487 m nad morjem, z majhno cerkvico, posvečeno sv. Kozmi in Damijanu.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 75.

V terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je zapisano, da je imela vas **Velika Bukovica** 16 ½ hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Prem in gospostvu Gotnik iz Zabič.

Lastniki gospostva Gotnik so bili od 17. stoletja naprej baroni Lazzarini. V začetku 17. stoletja je bil grad Gotnik pri Zabičah opuščen, zgradili pa so nov grad pred vasjo, ki so mu ljudje nadeli ime Boben. Grad s pripadajočo posestjo so leta 1807 prodali Janezu Zambelliju di Petrisu z otoka Krka.

V 19. stoletju je Velika Bukovica spadala k šolski občini Trnovo.

Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Mala Bukovica med drugim navedeni naslednji priimki: Batista, Benigar, Boštjančič, Jagodnik, Kastelic, Novak, Lenarčič, Muha, Samsa, Štemberger, Vrh.

Priimek Kastelic verjetno izhaja iz samostalnika kastel (iz latinske besede *castelum*), kar pomeni 'utrjeno mesto, trdnjava'.

Priimek Lenarčič je verjetno nastal iz svetniškega imena Lenart ali pa iz priimka Lenart, ki je enak osebnemu imenu, ter priponskega obrazila -čič, kar pomeni 'Lenartov sin'.

Pri priimku Muha je osnova samostalnik muha. Razlaga priimka je tudi ta, da je šlo najprej za vzdevek, ki je označeval muhastega človeka.

Vas Velika Bukovica, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A18, k. o. Bukovica Velika.

V franciscejskem katastru za Veliko Bukovico najdemo zapisana tudi ledinska imena, kot so Germada (verjetno območje, kjer so zakurili ogenj kot sporočilo za bližajočo se turško nevarnost), Gmaina (nerazdeljeno, srenjsko in neobdelano zemljišče med Veliko Bukovico in Harijami) in Dugi Deuzi (ime delci so uporabili za osrednje polje pri vasi, morda najstarejše in najplodnejše polje, ki so ga razdelili med kmete).

Bezirke, 'Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgabr. der einh. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slo- venski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Brdce (Dorf, vas)	11	29	35	64	64	64	.
Bukovic, Gross-, Bukovica Velka (Dorf, vas)	41	127	118	245	245	245	.
Bukovic, Klein-, Bukovica Mala (Dorf, vas)	32	94	95	189	189	189	.
Dobrovolie (Dorf, vas)	20	65	69	134	134	134	.

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3.

Vir: <http://www.sistory.si/11686/830> (Dostop: 12. 5. 2018)

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	35	*	*	207	*	*	*	*	*	*	*
1884	41	127	118	245	243	0	0	0	245	0	0
2017	69	104	105	209	189	*	*	*	183	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Velika Bukovica

ZAREČICA

Ime vasi **Zarečica** izhaja iz imena področja, ki je za reko oziroma rečico. V primeru Zarečice je verjetno mišljeno področje za Moljo, potokom, ki se izliva v reko Reko, ali kakšnim drugim pritokom te reke.

“V fari (trnovski, op. a.) teče voda Reka od jugovzhoda na severozahod. Izvira kot neznamenit potočič v Dletu med Pograjami in Klano v Istri; teče po celi Trnovsko-Vremski dolini ter se izliva v veliko Škocijansko jamo na Primorskem. [...] Pod vasjo Bistrica jej doteka Bistrica, katera izvira pod starim gradom Bistriškim tik nad vasjo ter ima mnogo pritokov “sušcev” imenovanih. Tako se imenujejo potoki, kateri se posušé o poletni vročini in suši. Drugi glavni potok izlivajoč se v Reko je Molja. Ta priteče iz Primorja ter se pridruži na levem bregu Reki blizu vasi Zarečica.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 77.

V urbarju postojnskega gospostva iz leta 1498 je zapisano, da je imela “Zarečica (Saretschitza) 3 kmetije. – Micklaw Vlrich, je plačeval od kmetije, ki je sedaj pusta; plačuje še od ene kmetije kot puste. – Lucas Amlagkhar, je plačeval od kmetije, ki je sedaj pusta. – Vsa Zarečica plačuje sedaj od imenovanih treh kmetij kot pustih 1 marko in 5 šil.”

Milko Kos (1954). *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 237.

Po terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je imela vas Zarečica 4 hube (kmetije), njihov lastnik je bila graščina Ratečevo Brdo.

Graščino Ratečevo Brdo so v preteklosti omenjali kot gradič, imenovali so ga Turn - Ratečevo Brdo. Posest je bila nekaj časa last družine Porcia, ki je imela v lasti tudi bližnji premski grad, kasneje pa so se lastniki graščine Ratečevo Brdo večkrat menjavali.

V 19. stoletju je Zarečica spadala k šolski občini Trnovo.

Vas Zarečica, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A158, k. o. Zarečica.

Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Zarečica med drugim navedeni naslednji priimki: Batista, Vičič, Ambrožič, Štemberger, Boštjančič, Tomšič, Kastelic, Ličan ...

Priimek Vičič je lahko nastal iz osebnih očetovih imen Vid, Ludovik, Ludovico ali iz staroslovanskega imena Viden. Lahko gre tudi za poimenovanje priseljence iz zaselka Vičiči pri današnji Novi Gorici.

Priimek Ambrožič najverjetneje izhaja iz moškega osebnega imena Ambrož, ki mu je dodano priponsko obrazilo -ič, priimek torej pomeni 'Ambrožev sin'. Ime Ambrož izhaja iz grške besede Ambrosius, ki naj bi bila jed bogov, ki jim daje nesmrtnost, za ljudi pa je strogo prepovedana. Lahko pa priimek pa izhaja iz imena svetnika sv. Ambroža.

V franciscejskem katastru najdemo tudi kar nekaj ledinskih imen, ki so spadale pod Zarečico, med njimi: Kosare, Na Raune, Velike Loke ...

Na Raune so vaščani poimenovali območje, ki je ležalo na dokaj ravnem površju, uporabljali pa so ga predvsem za poljedelstvo.

Ime Kosare kaže na nekdanje pašne površine ali na oskrbo živali.

Za območje Velike Loke pa je značilen velik, nekoliko močvirnat travnik ob vodi, ki ni primeren za njive.

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	14	*	*	106	*	*	*	*	*	*	*
1880	15	53	55	108	108	0	0	0	108	0	0
2017	44	76	50	126	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Zarečica

ZAREČJE

Ime vasi **Zarečje** izhaja iz imena področja, ki je za reko; gledano s Topolca ali iz današnje Ilirske Bistrice je to za reko Reko.

“Pol ure od te vasi (Dobropolje, op. a.) severozahodno je vas Zarečje, ležeča na malem griči, s prijazno cerkvico sv. Fabijana in Boštjana. Zvonik tej cerkvici so še le postavili l. 1884. Nekoliko večje znamenitosti je ta vas zaradi tega, ker se tamkaj koplje nekoliko rujavega premoga. A množina je vendar neznatna.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 76.

Po terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je imelo Zarečje 8 $\frac{3}{4}$ hub (kmetij), ki so pripadale graščini Ratečevo Brdo, gospostvu Prem, imenju Oberburg, avguštinskemu samostanu z Reke in cerkvi sv. Vida iz Šembij.

V 19. stoletju je Zarečje spadalo k šolski občini Trnovo.

Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Zarečje med drugim navedeni naslednji priimki: Prelog, Dekleva, Jenko, Penko, Tomažič, Primc, Božič, Šprohar, Rolih, Bradelj, Gombač ...

Priimek Božič so v začetku najverjetneje podelili nekemu, ki je bil rojen na božič. Priimek je lahko nastal tudi iz pomanjševalnice za besedo bog ali iz samostalnika ubožec. Priimek Bradelj izhaja iz fizične lastnosti oziroma samostalnika bradelj, kar pomeni 'čeljust'. Lahko pa je bilo to poimenovanje za kosmatega človeka. Priimek Dekleva je furlanskega izvora, saj izhaja iz besede *deve*, kar pomeni 'klanec'. Tako torej priimek Dekleva označuje poreklo ali prebivališče.

V grafičnem delu franciscejskega katastra najdemo zapisanih tudi kar nekaj ledinskih imen v okolici vasi Zarečje, kjer so imeli vaščani njive, pašnike, nekatere površine pa so bile za obdelovanje neprimerne zaradi velike količine vode.

Ledinsko ime Pleschiviza je označevalo področje nad vasjo, kjer so imeli vaščani na ravni planoti na hribčku svoje vrtičke. Od tod izvira tudi ime, saj je bilo področje podobno pleši. Ledinsko ime Gabrouze pa so krajani poimenovali dolge njive pred Zarečjem (gledano iz Bistrice). Izvor tega imena pa gre najverjetneje iskati v gabru oziroma gabrovem gozdu.

Vas Zarečje, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A157, k. o. Zarečje.

Bezirke, 'Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgspr. der einh. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slo- venski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Saretschie, Zarečje (Df., vas)	34	114	119	233	233	233	.
Sartschiza, Zarečiea (Dorf, vas)	15	53	55	108	108	108	.

Popis prebivalstva v Zarečju in Zarečici leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain
(Obširen imenik krajev na Kranjskem),
Dunaj, 1884, str. 3.

Vir: <http://www.sistory.si/11686/830>
(Dostop: 12. 5. 2018)

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	31	*	*	214	*	*	*	*	*	*	*
1880	34	114	119	233	233	0	0	0	233	0	0
2017	58	76	65	141	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Zarečje

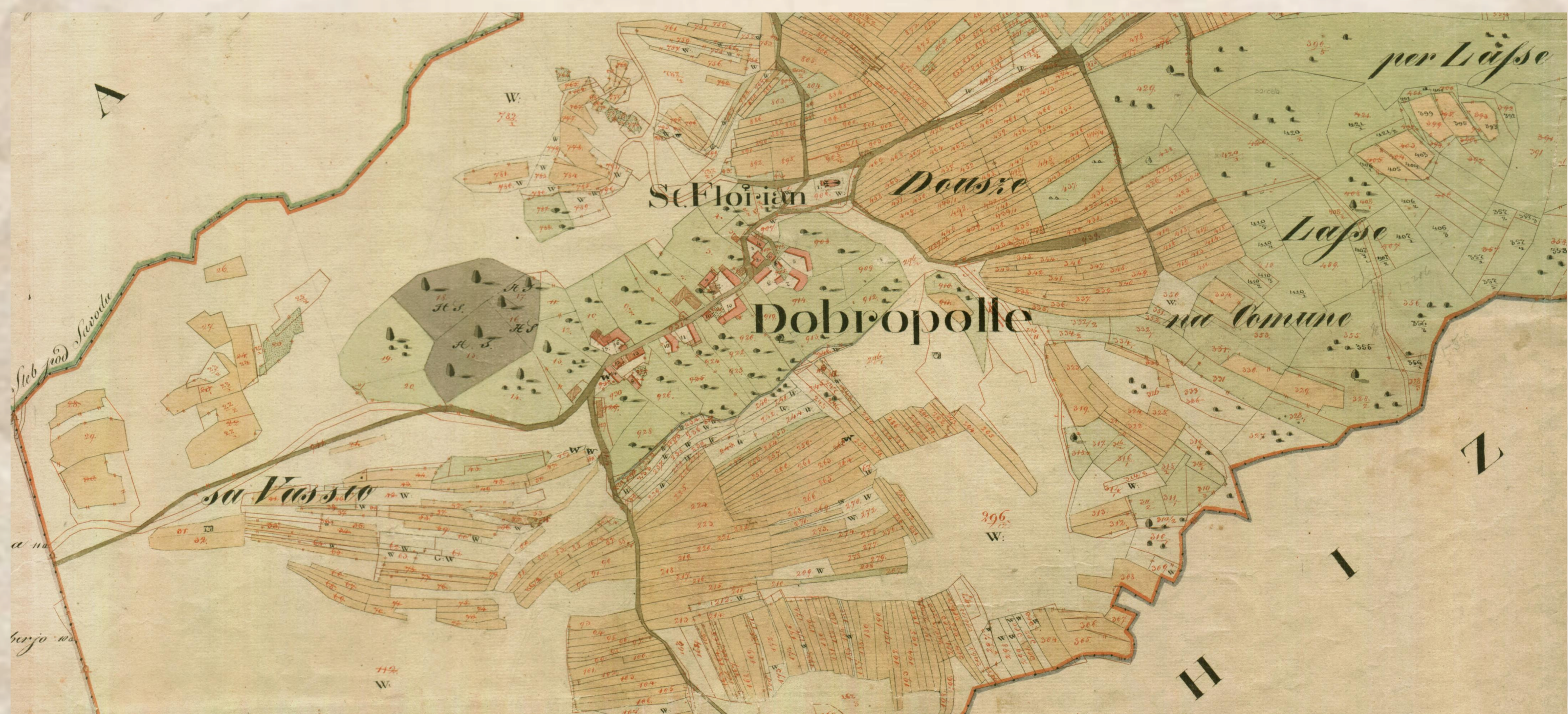
DOBROPOLJE

Ime vasi **Dobropolje** je sklop besed iz besedne zveze dobro polje. V virih je zapisano, da je polje ob vasi razsežno in rodovitno, ker je zemlja rahla in peščena. Ljudje so se ukvarjali s poljedelstvom, živinorejo in sadjarstvom, bogato so obrodile zlasti jabolane in slive.

“Četrtr ure od te vasi (Zarečice, op. a.) proti severu je vas Dobropolje 436 m visoko nad morjem. Ta vasica je sicer neznatna, a ima dokaj lepo lego. Stoji na malem griči, a obdana je z lepo šumo. Njena cerkva je kaj majhna in posvečena sv. Florijanu.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 77.

Dobropolje so imele v času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) 6 ½ hub, ki so pripadale župniji Trnovo, cerkvi sv. Trojice v Trnovem, cerkvi sv. Helene na Premu, dvorcu Trnovo in dvorcu Zemon.

Vas Dobropolje, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A23, k. o. Dobropolje.

Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Dobropolje navedeni naslednji priimki: Kastelic, Mezgec, Primc, Janežič, Tomažič, Kovačič.

Priimek Primc je pogost v vaseh nekdanje župnije Trnovo in najverjetneje izhaja iz imena Primož. Priimek lahko izhaja tudi iz določenega položaja v družbi (princ) ali pa označuje nekoga, ki je bil v službi princa.

Priimka Tomažič in Janežič sta patronimika iz imena Tomaž oziroma Janez. Patronimik pomeni poočetano ime, torej ime, izpeljano iz očetovega imena.

V franciscejskem katastru za področja v neposredni bližini hiš, kjer so bile njive, ni zapisanih ledinskih imen. V zaledju vasi pa sta zapisani na primer ledinski imeni Mlake in Malna.

Ime Mlake nakazuje na značilnost površja – tj. plitvejša kotanja s stoječo vodo; ime Malna pa na področje, kjer je stal mlin. Obe imeni sta značilni tudi za druge vasi nekdanje župnije Trnovo.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Vera			Drugo	Jezik		Drugo
		Moški	Ženske		Katoliki	Protestanti	Judje		Slovenski	Nemški	
1830	17	*	*	114	*	*	*	*	*	*	*
1880	20	65	69	134	134	0	0	0	134	0	0
2017	23	40	36	76	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Dobropolje

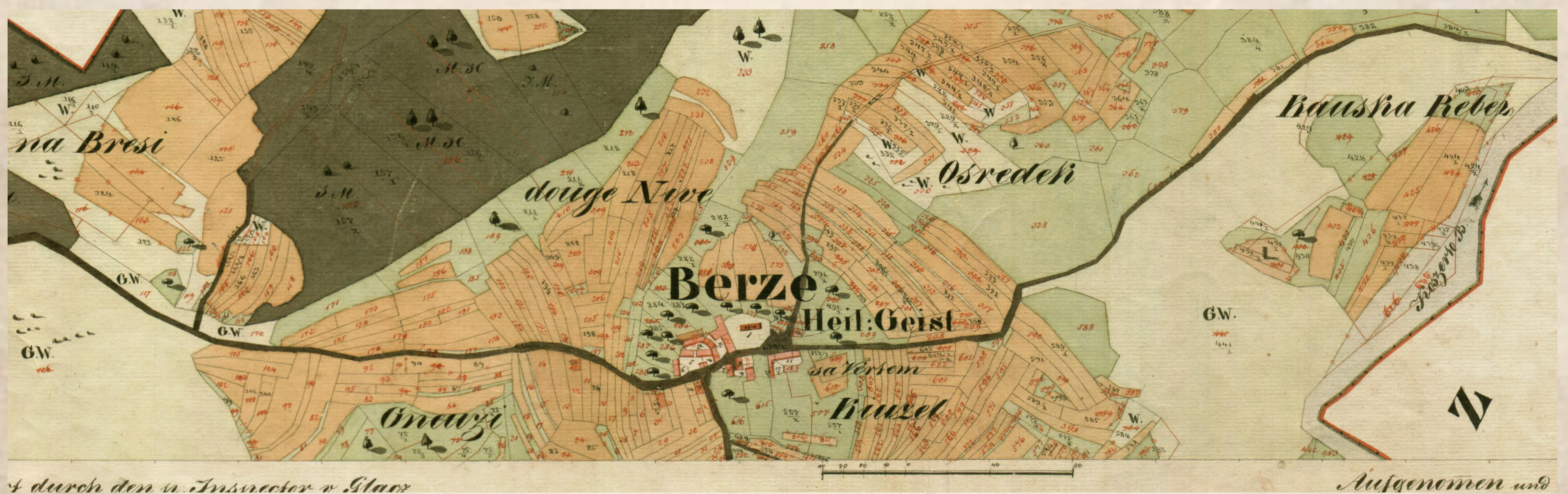
BRCE

Brce je vas gručastega tipa, ki leži na robu Brkinov. Od Ilirske Bistrice je oddaljena približno pet kilometrov. Vas je dobila ime po narečni besedi Brdca. Izvorno je ime množinska oblika iz manjšalnice samostalnika brdo, ki pomeni 'podolgovato in ne zelo visoko vzpetino'. Nemško ime vasi je Berze, s tem imenom se pojavlja tudi v virih 19. stoletja.

Brce so imele v času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) 4 hube (kmetije), ki so pripadale gospostvu Gotnik in cerkvi sv. Helene na Premu.

V opisu, ki ga je leta 1889 izdalo postojnsko okrajno glavarstvo, je zapisano: "Od Zarečja pol ure proti zapadu je vasica Brdice, z malo cerkvico, posvečeno sv. Duhu. Tu se nahaja jako star zvon iz 16. stoletja. Vasica leži 471 m nad morsk gladino."

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 76.

Vas Brce, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, Postojnska kresija, A10, k. o. Brdce.

Del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja) je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Brce navedeni naslednji priimki: Kovačič, Renko, Rolih, Vičič in Počkaj.

Priimek Kovačič izhaja iz pomena besedne zveze 'kovačev sin' ali iz pomena 'sin nekoga z vzdevkom Kovač'. Priimek Renko izhaja iz osebnega imena Lovrenc (Lovrenko).

V franciscejskem katastru sta na Brcah izpričani dve ledinski imeni, kjer so imeli vaščani svoje njive. To sta Dolge njive in Osredek. Osredek je staro slovensko ime, ki ima kar nekaj pomenov. Označuje središče ali center nečesa, nekoč pa je ta beseda pomenila tudi 'otok'.

Bezirke, 'Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgabr. der einh. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slovenski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato-ličani)	Protest. (prote-stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Brdce (Dorf, vas)	11	29	35	64	64	64	.
Bukovic, Gross-, Bukovica Velka (Dorf, vas)	41	127	118	245	245	245	.
Bukovic, Klein-, Bukovica Mala (Dorf, vas)	32	94	95	189	189	189	.
Dobrovolje (Dorf, vas) . . .	20	65	69	134	134	134	.

Leta 1830 je imela vas 62 prebivalcev, od tega je bilo 26 moških in 36 žensk ter 10 hiš. To število prebivalstva in hiš je ostalo približno enako do leta 1880.

Do leta 1890 pa se je število prebivalstva povečalo na 78 (41 moških in 37 žensk) in število hiš na 13.

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3. Vir: <http://www.sistory.si/11686/830> (Dostop: 12. 5. 2018)

	Število hiš		Prebivalstvo		Vsi	Vera				Jezik		
		Moški	Ženske			Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	10	26	36	62	*	*	*	*	*	*	*	
1880	11	29	35	64	64	0	0	0	64	0	0	
2017	12	10	13	23	*	*	*	*	*	*	*	

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Brce

TOPOLC

»Od Trnovega proti severozahodu je vas Topolec, oddaljena pol ure. Ta vas je ob glavni cesti, ki pelje v Št. Peter. Večina nje hiš je na malem griči, in obdaje jih razno sadno drevje tako, da hiš poleti izmed njega ne vidiš. Ta vas je menda ime dobila od topolov, katerih se mnogo nahaja nižje od nje ob vodi Reki.«

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 76.

Na **Topolcu** je imelo gojenje sadja vsaj od druge polovice 18. stoletja naprej velik pomen. Domačini so gojili tako jabolka kot tudi slive. Od srednjega veka naprej so se kmetje ukvarjali z ovčerejo, ki jo je v 19. stoletju nadomestila govedoreja, gojili pa so tudi čebele.

V virih zasledimo, da so se domačini v zimskem času mnogokrat soočali s prihodi medvedov in volkov iz snežniških gozdov, ki so napadali pse in ovce.

V urbarju premskega gospostva je navedeno, da so konec 15. stoletja premskim fevdalcem na Topolcu (nemško Topplach ali Topolz) pripadale 4 kmetije.

“Topolec (Topplach). – 4 kmetije. – Thomas Satler, prej suppann (1). – Samragkh, prej Marin (1); ima kmetijo kot pusto. – V kraju sta še dve kmetiji, ki sta ju imela poprej Marin in Jannes; sedaj sta pusti. Oskrbnik ju je pokosil za potrebe gradu.

Tlaka. Če je vas nastanjena, dolžni so hoditi po olje, kolikor ga grad potrebuje in opravljati vso drugo tlako kot ostali.

Desetina gre v Prem, četrtnina od te pa župniku v Trnovem.”

Milko Kos (1954). Srednjeveški urbarji za Slovenijo. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 247.

V urbarju premskega gospostva iz leta 1498 je zapisan priimek Satler, ki je izvorno povezan z nemškim poklicnim poimenovanjem *Sattler*. To pomeni ‘sedlarja’ oziroma nekoga, ki se poklicno ukvarja z izdelovanjem sedel. Priimek se kasneje v vasi ne pojavlja več.

V virih zasledimo, da so bile na prehodu iz starega v novi vek v vasi Topolc opustele kmetije. Ta pojav je bil značilen tudi za druge vasi župnije Trnovo.

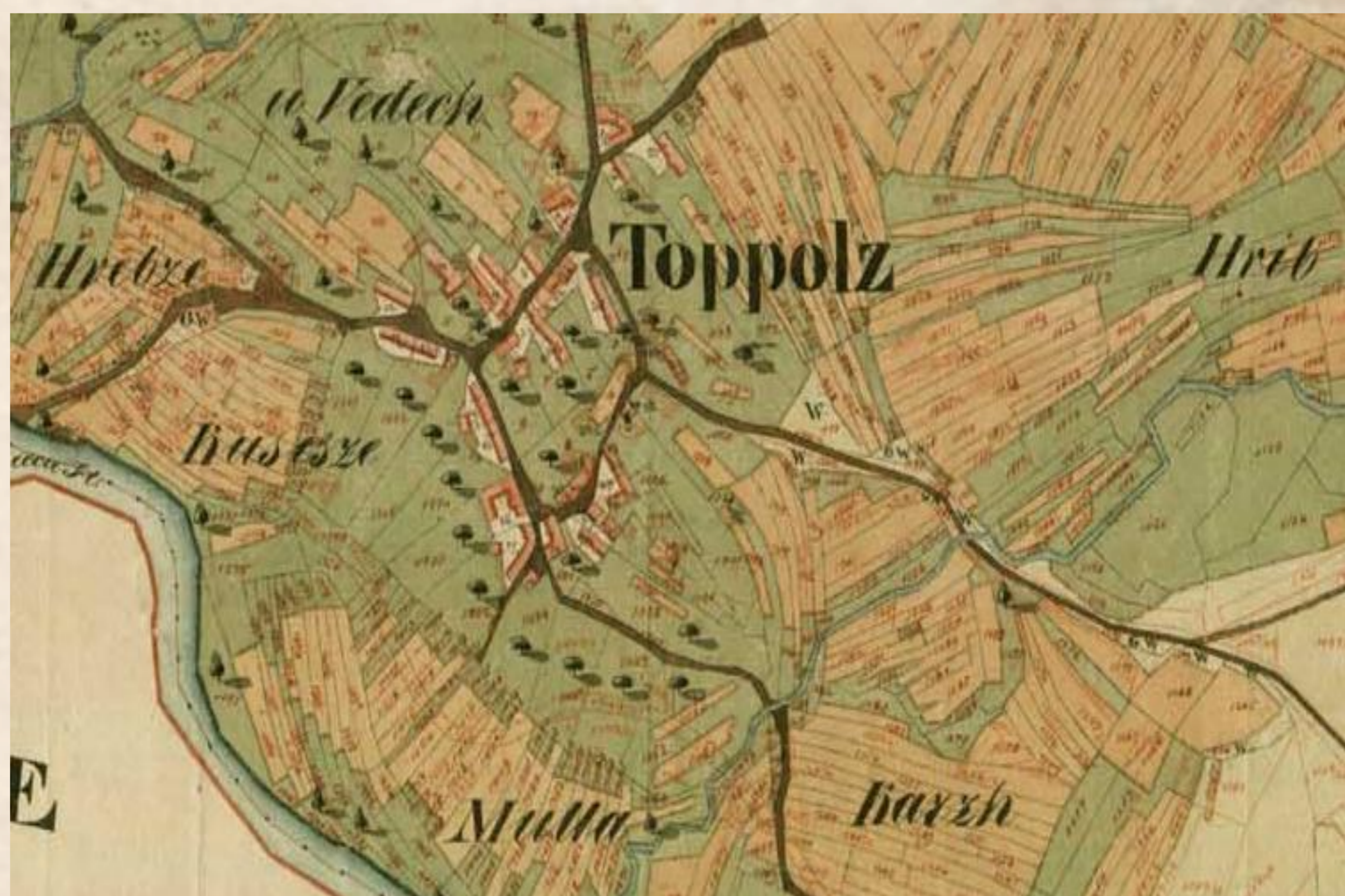
Zaradi praznjenja kmetij so se na to področje naselili prebegi ali uskoki, ki so pred Turki bežali iz južnoslovanskih pokrajin. Na to obdobje nas še danes spominjajo priimek Skok, domačija Pri Turkovih in del vasi, ki mu domačini pravijo Turski krej.

V času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) je imela vas 13 hub (kmetij), ki so pripadale naslednjim zemljiškim gospostvom: gospostvu Prem, cerkvi sv. Helene na Premu, vikariatu Prem in avguštinskemu samostanu iz Reke.

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), zasledimo na Topolcu naslednje priimke: Barbiš, Dougan, Jenko, Primc, Zidar, Skok, Škrli.

Priimek Škrli lahko izhaja iz poimenovanja za ptiča škrjanca ali pa iz poimenovanja kamna skrilavca (skril), priimek Zidar pa iz poklica.

Priimek Dougan (Dolgan) je bil prvotno vzdevek in je označeval visokega, vitkega človeka.

Vas Topolc, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825). Cerkev sv. Štefana, ki se sedaj nahaja sredi vasi, so dogradili šele okrog leta 1865.

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, Postojnska kresija, A195, k. o. Topolc.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Katoliki	Vera			Jezik		
		Moški	Ženske			Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	31	109	115	224	*	*	*	*	*	*	*
1880	44	137	140	277	277	0	0	0	277	0	0
2017	122	156	160	316	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Topolc

ŠEMBIJE

Šembije so v virih omenjene kot značilna kraška vas, sicer bolj revna kot bogata, saj kraška zemlja ni posebno rodovitna. Vas je obkrožena z borovci, ki se nadaljujejo v bogate snežniške gozdove. Slednji so skozi stoletja služili kot vir preživetja za mnoge vaščane, saj so omogočali gozdarjenje in prevozništvo lesa.

Na robu vasi je cerkev sv. Vida, ki je bila verjetno, tako kot vas, zgrajena v 13. stoletju. Cerkev ima gotsko zasnovo, predelana pa je bila v 17. stoletju in ima bogato baročno opremo. Ravno po svetniku, svetem Vidu, naj bi vas tudi dobila ime, čeprav se med domačini pojavljata tudi dve legendi o nastanku vasi oziroma njenem imenu. Prva govori o samotarski šivilji Šembilji, prvi prebivalci naselja, druga pa o hčeri šilentaborskega grofa. Šembilja je namreč zastarelo ime za prerokinjo, vedeževalko.

Ob koncu 15. stoletja so imele Šembije 9 kmetij in pol, ki so pripadale premskemu gospostvu, in eno kmetijo, ki je pripadala župniji Trnovo.

V urbarju premskega gospostva iz leta 1498 zasledimo tudi prve priimke, ki so se začeli ravno v tem obdobju širiti na slovenskem ozemlju.

V urbarju zabeleženi priimki v Šembijah so bili na primer: Mahne, Grbec, Mavrič, Jenko, Bezjak, Šnajder.

Priimek Mahne izhaja iz osebnega imena Mahne, kar je tvorjenka iz svetniškega imena Matej, Matija ali Matevž.

Priimek Šnajder izhaja iz poklica krojača (nemško *Schneider*).

“Šembije (Sannt Viach). – 9 kmetij in pol in ena župna kmetija. – Peter Waroga, prej njegov oče Jury (1); ima še eno kmetijo kot pusto, ki jo je prej imel Machne. – Krisman Wattala, prej Jury Gerrbecz (1). – Micklaw Worja, prej Dietmar in Liennhart (1). – Vrban Rueprecht, prej Pawll (1). – Petter, prej Marin Prisslaw in “zgornji” (ober) Morin (1). – Vrban Mawritsch, prej Marin Mawritsch (1). – Machne Jenngko, prej Martinecz in Kube, potem njegov oče Lucas Enngko (1). – Martin Besiackh, prej Gurssee in Pawll (1); ima še pol kmetije, ki jo je prej imel Machne, nato Martin Sneider. – Peter Waroga ima tudi župno kmetijo (sup hueben), ki je služila marko šil. in pol marke šilingov za loden (lodenrecht). Prej so dali 40 šil. pravice za poper (phefferrecht), sedaj pa nočejo o tem ničesar slišati.

Kdor krčmari, mora dajati krčmarino (tafferngelt) kot ostali.

Desetina od pšenice, rži, ovsu, jagnjet in čebeljih panjev gre v Prem, četrtnina od tega pa župniku v Trnovem. Od ene kmetije gre desetina cerkvi v Šembijah.

Tlaka. Po en dan morajo kositi, žeti, grabiti, pleti, gnoj voziti in seno voziti, kadarkoli se to zdi oskrbniku potrebno. Dolžni so tudi opravljati vožnjo vina. Tlaka pri gradu kot v Nadanjem selu.”

Milko Kos (1954). *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 246.

V času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) je imela vas 10 hub (kmetij) in pol, ki so pripadale gospostvu Prem in župniji Trnovo.

Vas Šembije, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A161, k. o. Šembije

V seznamu lastnikov zemljišč za vas Šembije, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), najdemo zapisane naslednje priimke: Kirn, Fatur, Samsa, Sedmak, Matko, Renko, Logar ...

Priimek Sedmak je dobil sedmorojeni sin (ali otrok) v družini.

Priimek Kirn pa je različica priimka Kern. V virih sta navedeni dve razlagi izvora priimka. Omenja se, da je priimek nastal kot vzdevek iz pridevnika krn v pomenih 'okrnjen, izmaličen oziroma zaostal v rasti'. Obstaja še nemška razlaga, po kateri naj bi bila osnova za priimek nemško poimenovanje za zrno (*Korn*), in sicer v metaforičnem pomenu – kot poimenovanje za poštenega človeka (zrno je prispodoba za bistveno vsebino, glavno stvar, najboljšo).

Iz upodobitve vasi v franciscejskem katastru lahko razberemo tudi ledinska imena: Pod Breg, Gradišče, u Kamen, Veternice ...

Pod Breg se nahaja pod gričem Breg, od tu tudi ime. Gradišče pa je dobilo ime po prazgodovinskem gradišču, ki se je nahajalo v bližini vasi.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Katoliki	Vera Protestanti	Judje	Drugo	Jezik		Drugo
		Moški	Ženske						Slovenski	Nemški	
1830	36	151	160	331	*	*	*	*	*	*	*
1880	50	141	119	260	260	0	0	0	260	0	0
2017	91	121	120	241	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Šembije. Za leto 1830 je število prebivalstva navedeno skupaj z delom vasi Podtabor.

GORNJI ZEMON

Vas **Gornji Zemon** je gručasto naselje, ki leži na neizrazitem slemenu jugozahodno od današnje Ilirske Bistrice. O tem, od kod izvira ime Zemon, obstaja več razlag. Izraz Zemon označuje urejeno podzemno shrambo. Obstaja tudi nekaj drugih razlag imena. Legenda govori o dveh ovčarjih, ki naj bi prišla na to področje iz Zemuna pri Beogradu in dala vasi ime. Nekateri zgodovinarji pa menijo, da ime izvira iz besede zemun, ki pomeni 'vlastelin' ('zemljiški gospod').

V urbarju premskega gospostva iz leta 1498 je zapisano, da je na Gornjem Zemonu 16 kmetij, ki so puste.

Opustelost kmetij je bila v 15. stoletju nasploh značilna za številne vasi v Brkinih in na Krasu. Vzroki za to so različni: zahteve zemljiških gospodov po ponovnem plačevanju dajatev v blagu, zvišanju dajatev in tlake, zemlja je nudila slabe pogoje preživetja, pogoste so bile kužne bolezni in več desetletij so se vrstili turški vpadi. Glavna pot, po kateri so Turki vpadali na Kras in v Furlanijo, je potekala iz Bosne preko hrvaškega ozemlja in Podgrada proti Trstu oziroma preko Jelšan, Bistrice in Prema proti Pivki, Vipavi ali Gorici.

“Gornji Zemon (Obersemel). – 16 kmetij. – Vse so puste. – Primos Bryner je dobil eno kmetijo za tri leta proti plačilu 40 šil., zgraditi mora hišo, po treh letih pa naj se zaradi činža zmeni z upravnikom. – Neki Hrvat (ain Kroat) je dobil 14 kmetij za travo in pašo ter služi od tega dve marki 120 šil. – Barwutsch ima omenjenih 16 kmetij in služi od njih kot pustih 20 šil. Desetina gre v Prem. Kmetje iz Gorenjega Zemona, Velike in Male Bukovice, Kosez in Jasna (Obersemel, Over Wukowiec, Nider Wukowicz, Edling, Jassen), ki spadajo pod cesarja, so dolžni vsak z eno vožnjo voziti desetino.”

Milko Kos (1954). *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 248.

V terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je zapisano, da je imela vas 16 in pol kmetij, ki so spadale pod pomirje Jablanica. Gornji Zemon je v 19. stoletju pripadal šolski občini Dolnji Zemon, obe vasi pa k politični občini (županstvu) Jablanica.

Del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja) je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Gornji Zemon navedeni naslednji priimki: Boštjančič, Primc, Rojc, Vrh, Vičič, Hrvat, Rolih, Skok, Uljančič.

Priimek Skok izhaja prek vzdevka iz besede skok, ta pa iz glagola skočiti. Uskok je zgodovinski izraz v pomenu 'begunec izpod turške okupacije v Bosni in Hercegovini, ki s svobodnega ozemlja napada zlasti turške enote'. Začetni U- je večinoma odpadel in tako so Uskoki večinoma postali Skoki.

Priimek Boštjančič izhaja iz imena Boštjan, ta pa iz imena sv. Sebastjana. Pri tem je bilo dodano priponsko obrazilo -čič, kar pomeni 'Boštjanov sin'.

Proti koncu srednjega veka se je na delih slovenskega ozemlja pojavil Hrvat (Hrovatin, Hrovat, Horvat, Hrvatič). Tako so takrat poimenovali priseljence s Hrvaške.

Vas Gornji Zemon, upodobljena v franciscejskem katastru

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A169, k. o. Gornji Zemon

V franciscejskem katastru so v vasi Gornji Zemon izpričana tudi ledinska imena, med drugim Pod Rebernice in Pri Jarku. Prvo ime nakazuje na neravno površje, drugo pa na pogosto ime ob manjših potočkih.

Bezirke, Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgabr. der einh. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)			
		männlich (mosko)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slovenski)	Andere (drugi)	
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)				
Semon, Ober-, Gorenji Semen (Dorf, vas)	47	115	128	243	243	243	.	
Semon, Unter-, Dolenji Semejn (Dorf, vas) . . Sch. (j. l.)	71	202	221	423	423	423	.	

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3.

Vir: <http://www.sistory.si/11686/830> (Dostop: 12. 5. 2018)

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	40	*	*	252	*	*	*	*	*	*	*
1880	47	115	128	243	423	0	0	0	134	0	0
2017	47	61	53	114	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Gornji Zemon

TRNOVO

Trnovo (nemški naziv je bil Dornech, tudi Dornegg) je bilo prvič zabeleženo leta 1264, ko je takratni oglejski patriarh ter hkrati tudi istrski in kranjski mejni grof podelil Henriku iz Pazina in njegovim sinovom med drugim tudi pet kmetij v vasi Dobropolje v bližini Trnovega. S slovensko besedo je bilo Trnovo prvič zabeleženo leta 1329, ko so iz Trsta poslali dopise v župnijo Trnovo. Tudi župnija v Trnovem je bila oblikovana že zelo zgodaj, saj prvi dve listini z omembo trnovskega župnika segata v leto 1272. Trnovska župnija velja za prafaro tržaške (nad)škofije in njeni začetki naj bi segali celo v leto 1150.

Leta 1890 je bilo Trnovo sedež župnije, imeli so še ljudsko šolo in pošto ter železniško postajo Trnovo - Ilirska Bistrica.

Trnovo je danes del mesta Ilirska Bistrica, saj je to naselje 11. novembra 1927 fašistična oblast pripojila naselju Ilirska Bistrica in ju združila pod italijanskim imenom Villa del Nevoso. Tako je ostalo do danes.

Ime Trnovo izhaja iz značilnosti področja, ki je poraslo s trnjem. Legenda pravi, da je imel neki pastir ovco, ki je zašla v trnje, od koder jo je rešil angel. Pastir je zgodbo zaupal domačinom, ki so na griču postavili cerkev svetega Petra, ki nad naseljem stoji še danes.

Trnovo je imelo v času nastanka terezijanskega katastra (v drugi polovici 18. stoletja) 16 hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Postojna, Bottoni-Nicolettijem, graščini Muhlhofer, župniji Trnovo, župnijski cerkvi sv. Petra iz Trnovega, imenju Oberburg, gospostvu Prem, dvorcu Trnovo in upravniku cesarske žrebčarne v Lipici.

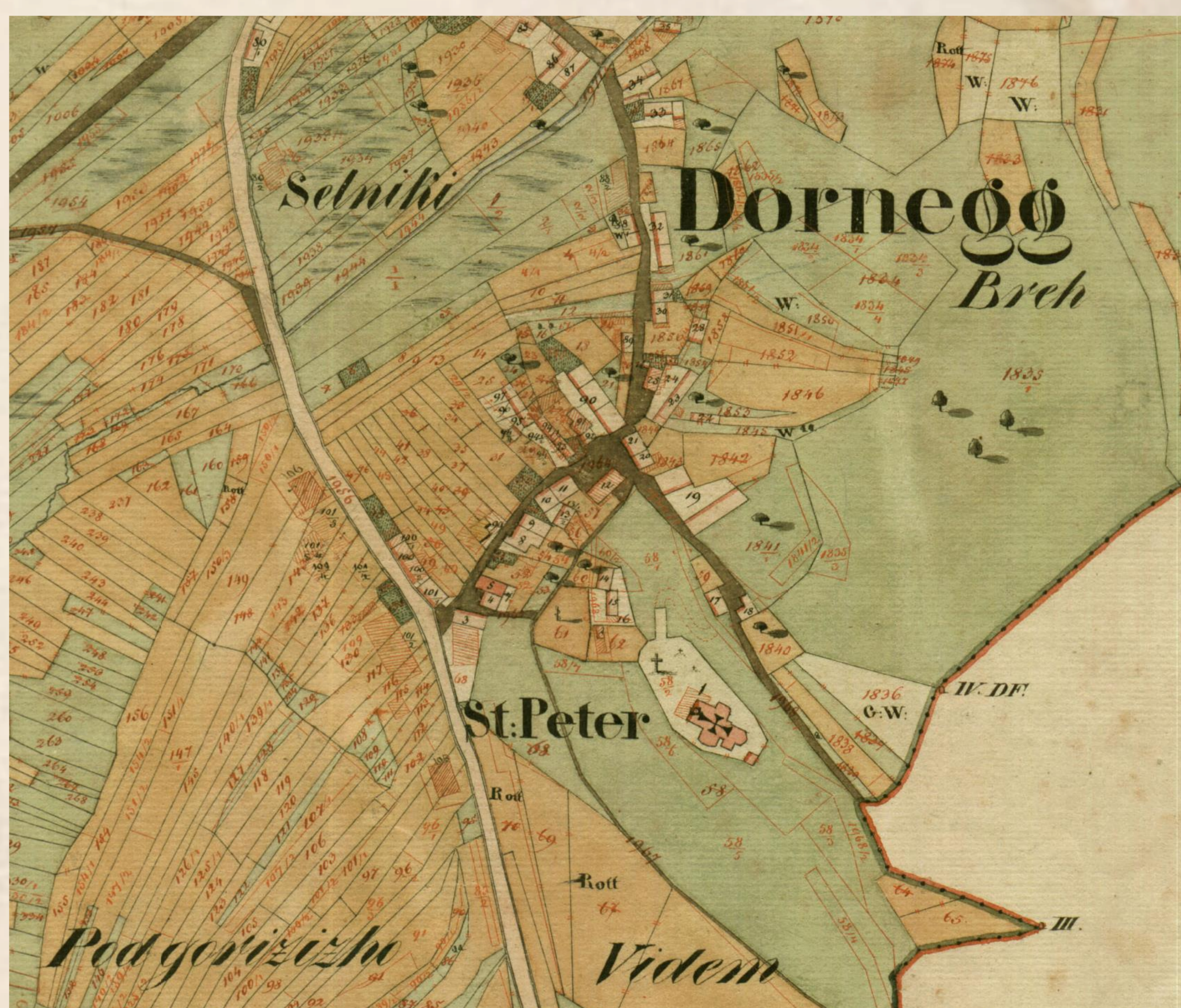
Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Trnovo med drugim navedeni naslednji priimki: Perkan, Benigar, Sever, Valenčič, Bernetič, Dougan, Horvatin, Jenko, Kocjan, Lenarčič, Lever, Urbančič, Ujčič, Kranjec, Krebelj, Barbiš, Vičič ...

Priimek Kranjec izhaja iz imena Kranjec, kar pomeni 'prebivalec Kranjske'. Tako so poimenovali zlasti prišleke iz te osrednje slovenske dežele

Priimek Sever verjetno izhaja iz označbe za človeka, ki stanuje v hiši na severu oziroma od koder prihaja severni veter.

V franciscejskem katastru najdemo zapisani tudi ledinski imeni Videm in Pod sveto Trojico. Ime Videm verjetno izhaja iz nemškega izraza *widem*, kar pomeni 'župnijsko, cerkveno zemljišče'.

Na področju Pod sveto Trojico pa je bila cerkev sv. Trojice. V času gradnje železniške proge Pivka–Reka, to je med letoma 1869 in 1873, sta bila tam tudi bolnišnica in pokopališče za tuje delavce. Železniška proga je cerkev odrezala od naselja Trnovo, zato je bila cerkev opuščena.

Vas Trnovo, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

.Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A026, k. o. Trnovo

Viri iz 19. stoletja opisujejo Trnovo kot precej veliko vas, podobno malemu trgu, ki leži ob železniški progi Št. Peter (danes Pivka)–Reka. Na robu vasi, na 454 metrov visokem griču, leži cerkev sv. Petra. Z griča, posebno pa s precej visokega zvonika, je krasen razgled po bližnji okolici. Vas Trnovo se razprostira v obliki polmeseca, od severne strani proti južni. Skozi Trnovo vodi glavna cesta v Št. Peter in proti Trstu, ki so jo dokončali leta 1867, na nasprotni strani pa cesta vodi na Reko. Tukaj pelje še stara cesta skozi Knežak v Št. Peter in dalje. Ta cesta je bila pred letom 1867 glavna cesta proti Št. Petru in na Reko.

V 19. stoletju je bila poleg cerkve najmenitnejša hiša v vasi šola, ki so jo zgradili leta 1866, sicer pa so šolo v Trnovem odprli že leta 1814. Viri pravijo, da je bila šola tako zunaj kakor tudi znotraj prav "lično izdelana hiša. [...] Kar nam je pa pri šoli najbolj všeč, to je napis nad vrati, glaseč se: 'Veri in omiki.' V teh dveh besedah tiči vsa naloga, katero završevati mora prava ljudska šola, katera mora biti prva skrb dobremu ljudskemu učitelju. [...]

Katerega leta je bila zidana sedanja cerkev Trnovska, ne more se vedeti za gotovo. Kaže pa povsem, da je morala imeti prvotno gotski slog. Iz tega se pa dá sklepati, da je morala biti sezidana v 14. ali 15. stoletju. [...]

Tretja znamenita hiša je bila farož. Ali ta je v Trnovem zelo slab. Leta 1702 je bil pogorel in ž njim tudi vse farne knjige [...]"

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 68–73.

	Število hiš	Prebivalstvo			Vsi	Vera				Jezik		
		Moški	Ženske			Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	80	*	*	493	*	*	*	*	*	*	*	
1880	105	317	312	629	628	1	0	0	609	5	0	

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Trnovo v 19. stoletju

JASEN

Prvo omembo vasi **Jasen** zasledimo v urbarju premskega gospostva iz leta 1498, sicer pa je naselje dobilo ime po jesenu, drevesu, ki je bilo pogosto na tem področju.

Nad vasjo se dviga 799 metrov visok hrib Ahec. Zaradi pomembne strateške lege je bilo to področje v obliki gradišč poseljeno že v času prazgodovine in antike. O tem nam pričajo najdbe, kot so kamnita sekira (6000–3000 pr. Kr.), poljedelsko orodje rimskega izvora (4.–5. st.) in deli rimskega pluga. Na vrhu hriba so razvaline zgodnjekrščanske cerkve, posvečene sv. Ahaciju, priprošnjiku v stiski. Cerkev je stala do začetka 20. stoletja.

Na visokem hribu sv. Ahacija nad Jasenom je stala še v preteklem stoletju cerkev sv. Joahima (menda le sv. Ahacija muč., ker ljudstvo pravi le sv. Ahacij), v katero je strela vdarila in jo popolnoma požgala. V starih časih je bila v poletnih mesecih tamkaj večkrat božja služba. Včasih se je toliko ljudstva nabralo, da je duhovnik stoječ na skali pred cerkvijo razlagal božjo besedo. Namesto te cerkve so potem zidali v Jasenu cerkev sv. Joahima. Pravijo, da je bil tū tabor zoper Turke, najbrže pa so to le starorimske razvaline. Na vrhu tega hriba je studenec, kateri nikdar ne usahne. Pravljica je, da velik grešnik tega studenca ne vidi; voda pa je lek za oči. [...]

1. Jasenski potok: dela mejo med Bistrico in Jasenom. Ob tem potoku sta dve žagi. 2. Mejni potok "na Zavodu" med Jasenom in Vrbovem.

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 98, 99.

Popis kmetij v vasi Jasen in fevdalnih obveznosti kmetov v urbarju premskega gospostva iz konca 15. stoletja: "Jasen (Yassen). – 8 kmetij. – Lawre Rewla (1); ima še eno kmetijo kot pusto in eno, tudi kot pusto, ki jo je prej imel suppan Marin Pregklett, še prej pa Bellucz. – Jury Wessna, prej Crisman (1); ima še eno kmetijo, ki jo je prej imel Ybann, za tem pa Michel. – Lucas, prej Osmodackh (1). – Gregor, prej Kacian; kmetija plačuje kot pusta. Desetina od pšenice, rži, ovs, čebeljih panjev in jagnjet gre eno leto v Prem, drugo pa Elacherjem. Tlaka. Vožnjo vina opravljajo kot ostali. Dalje so dolžni voziti desetino od Dolenjega Zemona (Nidersenell); po en dan kositi, grabiti, pleti in žeti ter pri gradnji opravljati tlako kot ostali.

Milko Kos (1954). Srednjeveški urbarji za Slovenijo. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 247.

Jasen je imel v času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) 9 hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Prem, dvorcu Trnovo in imenju Raab-Oberburg.

Okrog leta 1780 so začeli kmetje gojiti krompir in koruzo. Koruzo so največ sadili v Jasenu, Vrbovem, Vrbici in Jablanci, kjer je zemlja bolj vlažna. Koruza je kmalu postala najvažnejši pridelek v prehrani ljudi.

Vas Jasen, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, Postojnska kresija, A056, k. o. Jasen.

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), zasledimo v Jasenu naslednje priimke: Baša, Kregar, Logar, Gržina, Primc, Novak, Šajn, Štemberger, Vrh.

Priimek Vrh izhaja iz občnega imena vrh, priimek Kregar pa je nastal prek vzdevka iz besede za prepirljivca, bojevnika ali borca.

V franciscejskem katastru za Jasen najdemo zapisana tudi ledinska imena, kot so Parthi, Deuszi, Mlake, Lokke, Glatke Nive, Doline, Ograde ...

Imena Parthi in Deuszi so uporabili za osrednje polje pri vasi, morda najstarejše in najplodnejše polje, ki so ga razdelili med kmete, zato parti, delci.

Večina ledinskih imen pa nakazuje na značilnost površja.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Vera				Jezik		
		Moški	Ženske		Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	26	*	*	191	*	*	*	*	*	*	*
1880	31	72	110	182	182	0	0	0	182	0	0
2017	100	136	138	274	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Jasen

DOLNJI ZEMON

Dolnji Zemon je gručasto naselje, ki leži na zahodnih obronkih griča Javorja, pod katerim teče reka Reka.

V urbarju postojnskega gospostva iz leta 1498 je zapisano, da je imelo to gospostvo na Zemonu (Semel) 2 in pol kmetiji, ki pa sta bili opuščeni. Zabeleženo je tudi, da "kmetije v Zemonu odtegujejo zemljišča, travnik in njive pod druga gospostva. Upravnik naj to pregleda in tako ravnanje prepove. Kajžar je eden in daje 12 šil."

Milko Kos (1954). *Srednjeveški urbarji za Slovenijo*. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 237.

V terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je zapisano, da ima vas 15 hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Postojna ter avguštinskemu samostanu z Reke, župniji Trnovo, dvorcu Trnovo, imenju Raab-Oberburg, gospostvu Prem in dvorcu Zemon.

Gospostvo Zemon so označevali kot gradič, dvorec ali graščinico. Lastnik posesti je bila družina Oberburg, leta 1804 pa so ga s poroko pridobili grofje Scriboni-Rossiji. V lasti te družine je ostal do druge svetovne vojne.

Člani družine Oberburg so imeli na bistriškem območju še druga manjša območja, imenja. Imenja so bila gospostva, ki so imela podložne kmetije, ne pa tudi deželnosodnih pravic, graščine in dominikalne zemlje. To velja tudi za posesti baronice Marije Ane Oberburg pl. Raab. V lasti družine Oberburg je bil tudi dvorec Trnovo s svojimi podložnimi hubami. Kje je stal ta dvorec, ni znano.

"Kake tri četrt ure od Ilirske Bistrice proti jugu, prav ob isterski meji, se nahaja šolska občina Dolenji Zemon. Tej občini pripadajo vasi: Dolenji Zemon, Gorenji Zemon in Mala Bukovica. V političnem oziru pripadata vasi Dolenji in Gorenji Zemon županiji Jablanici, vas Bukovica pa županiji Trnovski ter vse skupaj sodišču II. Bistriškemu. Šolska občina šteje 156 za šolo godnih otrok, in sicer 82 dečkov in 74 deklic, izmed katerih obiskuje vsakdanjo šolo 62 dečkov in 58 deklic, ponavljavnico pa 17 dečkov in 13 deklic.

Ljudje govorijo pravi slovenski jezik z nekaterimi malimi izjemami. Tujke nahajajoče se v njihovem narečju so: žernada, kompanj, kompare, jaketa, karbon, burca, kankora, laštra, cemitar, fačol, užanca, krjanca, finiti, drvišati, šrajati, beštev, forešt, škuro, žvelto itd. [...]

Šola se je tukaj ustanovila leta 1878: probuditelj bil je Dolenje-Zemonski občinski zastop. Šolsko poslopje stalo je 1600 gl., kateri denar se je nabral pri davkih; 700 gold. pa je dal deželni odbor in 250 gold. Nj. Veličanstvo cesar Franjo Josip I. Službovali so na tej šoli ti-le gospodje: Maks Merk, Jernej Kos, Josip Ramrot, kot pomožni učitelji, ter Franjo Zaman, Josip Kostanjevec in Andrej Lah, kot začasni učitelji.

Tukajšnje tri cerkvice sezidane so bile od leta 1650 do 1680. Zgodovinsko imeniten je grič z imenom Gradišče, med Dolenjim in Gorenjim Zemonom, kjer so razvaline nekega starega, velikega, in trdno zidanega gradu, o katerem trdijo arheologi, da je bil zidan o rimljanski ali celo predrimljanski dobi. To kaže mnogo starinskih ostankov, kateri so se izkopali na tem kraju. Tako n. pr. Je izkopal tukajšnji nadžupan g. Josip Potepan celo človeško okostje, grobne »lažerne«, prevrtane bisere (perle) iz stekla, gline ali celo iz svinca, kose bronastih posod, bronaste zapone, pozlačen uhan, ročen kamenen mlin (žrna), koralne in jantarove koravde, srebrne verižice in mnogo denarjev z napis: Antoninus Pius, Adrianus, Maximinus, Constantinus, Probus itd. Izkopali so tudi v bližini tega gradišča sekiro s prav čudno starinsko obliko. Vse te in še mnoge druge starine so se dobile pol metra globoko pod zemljo."

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 100, 101

Vas Dolnji Zemon, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A170, k. o. Dolnji Zemon.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Vera			Drugo	Jezik		Drugo
		Moški	Ženske		Katoliki	Protestanti	Judje		Slovenski	Nemški	
1830	63	*	*	395	*	*	*	*	*	*	*
1880	71	202	221	423	423	0	0	0	134	0	0
2017	190	259	252	511	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Dolnji Zemon

Priimki, ki jih lahko najdemo v seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra, so: Baša, Dovgan, Novak, Škrlič, Štemberger, Primc, Žagar, Vrh in drugi.

Priimek Novak je označeval nekoga, ki se je priselil od drugod, torej 'novega človeka na vasi'. Dejstvo, da je nekdo k nam prišel od drugod, je bilo za naše prednike torej tako pomembno, da so to informacijo vključili v njegovo ime, ki se je nato prenašalo na njegove potomce.

Priimek Žagar je v preteklosti najverjetneje posedoval nekdo, ki se je ukvarjal z lesom, nekdo, ki je »žagal« les.

KOSEZE

“Od Velike Bukovice proti severovzhodu je mala vas **Koseze**, ki leži ob glavni cesti na Reko. Hiše so od zunaj videti čedne, in se prikupijo človeku na prvi pogled. Cesta, vodeča iz Bistrice v to vas, je nekoliko prenizka, tako, da stoji ob vsaki povodnji voda čez most in po njegovi okolici.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 76.

Vas je ime dobila po kosezih (nemško *Edling*, 'plemeniti ljudje'), tj. pripadnikov sloja prebivalstva v Karantaniji, ki so se po razpadu te prve državne tvorbe v Vzhodnih Alpah razselili po slovenskem ozemlju. Viri dokazujejo, da so vse do 16. stoletja obstajale večje skupine kosezov tudi v dolini reke Reke. Danes je znanih okrog 40 krajev z imenom Koseze.

”Koseze in druge vasi popisane v urbarju premskega gospostva iz leta 1498: “Koseze (Edling), 4 kmetije. – Velika Bukovica (Oberwukowitz), 4 kmetije. – Mala Bukovica (Niderwukowitz), pet kmetij. – Jelšane (Ellsach), 1 kmetija. – Sannt Peter, 1 kmetija. – Prelož (Prelosach). Kmetije v tem kraju so puste. – Vse kmetije od Kosez dalje naj se vpiše kot pri prejšnji poezdi (vmbreiten). V Kosezah, Veliki in Mali Bukovici gre desetina v Prem, tlaka je pa taka kot v Gorenjem Zemonu.”

Milko Kos (1954). Srednjeveški urbarji za Slovenijo. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 248.

Koseze so imele v času nastanka terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) 12 hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Prem, imenju Oberburg in dvorcu Zemon.

Vas Koseze, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, Postojnska kresija, A078, k. o. Koseze

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), so v Kosezah zabeleženi naslednji priimki: Pugelj, Batista, Kastelic, Jagodnik, Štemberger, Samsa, Vičič, Peterlin, Mikuletič ...

Priimek Peterlin izhaja iz besede petelin – gre za vzdevek po živali, po petelinovih lastnostih ali hišnem znamenju – petelinu.

Priimek Pugelj izhaja iz besede pugelj ali koštrun, kar poimenuje člane ovčje družine. Nastanek priimka je povezan z živalskimi nazivi ali s pomenom besedne zveze tolst kot pugelj, 'debel, masten'.

V franciscejskem katastru za Koseze najdemo zapisana tudi ledinska imena, kot so Koti, Duv in Rovan. Ime Koti nakazuje na področje, ki je na koncu vasi, meji na področji vasi Zarečica in Bistrice.

Imeni Duv in Rovan pa nakazujeta na značilnost površja.

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3.

Vir: <http://www.sistory.si/11686/830> (Dostop: 12. 5. 2018)

Bezirke, Gemeinden, Ortshafte (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umgabr. der einh. Bevölk. (obč. jez. domač. prebiv.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slovenski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Dornegg, Ternovo (Dorf, vas) Pf., Sch. — P., Esb. (žup., lj. š. — p., žel.)	105	317	312	629	628	1	.	.	5	609	.
Harje (Dorf, vas)	56	167	150	317	317	317	.
Koseze (Dorf, vas)	28	107	99	206	206	206	.

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	24	85	84	169	*	*	*	*	*	*	
1880	28	107	98	206	206	0	0	0	206	0	
2017	113	179	192	371	*	*	*	*	*	*	

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Koseze

VRBICA

Vas **Vrbica** (nemško Werbitza) je ime verjetno dobila po drevesu vrbi oziroma manjši vrbi, vrbici. V terezijanskem katastru (druga polovica 19. stoletja) je zapisano, da je imela Vrbica 8 hub, ki so vse spadale pod pomirje Jablanica.

Vrbiški otroci so se od leta 1873 šolali v sosednji vasi Vrbovo, prej so hodili v trnovsko šolo. V virih iz 19. stoletja je zapisano, da vasi ločuje potok Negelče, poleg tega pa imajo v Vrbici še Vrbiški potok. Za vse vode velja, da tečejo v smeri jugozahod, in ker je voda zelo čista in mrzla, „je ljudem kakor živini v pijačo“. Vrbica si je skupaj s sosednjo vasjo Jablanica delila cerkev Marije Snežnice.

Povzeto po: *Postojnsko okrajno glavarstvo* (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 98, 99.

V franciscejskem katastru (prva polovica 19. stoletja) je v vasi Vrbica izpričano ime Goreni bregi. Ledinsko ime Breg ali Bregi je na Slovenskem zelo pogosto in pomeni določeno obliko zemljišča, ki lahko leži kjer koli.

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je sestavni del franciscejskega katastra, so v vasi Vrbica zabeleženi naslednji priimki: Logar, Prosen, Raspor, Rojc, Štemberger, Štefančič, Grbec, Ivanič in Jaksetič.

Priimek Štefančič je nastal iz imena ali priimka Štefan, pri tem je bilo dodano priponsko obrazilo -čič, kar pomeni 'Štefanov sin'. Tvorba priimka Štefančič je bila možna tudi iz priimkov Štefanc ali Štefanec, v tem primeru je bilo dodano priponsko obrazilo -ič, priimek torej pomeni 'Štefančev sin'.

Vas Vrbica, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A054, k. o. Jablanica pri Ilirski Bistrici.

Priimek Rojc je lahko tvorjenka iz vzdevka ali priimka Roj (ta naj bi izhajal iz glagola rojiti – 'hiteti, divjati') ali pa izhaja iz naselbinskih imen Roj, Roje in z obrazilom -ar pomeni prebivalca teh krajev.

Bezirke, Gemeinden, Ortschaften (Okraji, občine, kraji)	Häuser (Hiše)	Anwesende Bevölkerung (Pričujoče prebivalstvo)							Umspr. der einh. Bevölk. (obš. jez. domač. preb. v.)		
		männlich (moško)	weiblich (žensko)	Summe (skupaj)	Confession (po veri)				Deutsche (nemški)	Sloven. (slovenski)	Andere (drugi)
					Kathol. (kato- ličani)	Protest. (prote- stanti)	Israelit. (izraeliti)	Andere (drugi)			
Terpeane (Dorf, vas) . . .	37	86	100	186	186	184	.
Verbica (Dorf, vas) . . .	24	68	78	146	146	146	.
Verbovo (Dorf, vas) . . . Sch. (lj. š).	39	100	128	228	228	228	.

Popis prebivalstva v posameznih vaseh leta 1880

Special-Orts-Repertorium von Krain (Obširen imenik krajev na Kranjskem), Dunaj, 1884, str. 3.

Vir:
<http://www.sistory.si/11686/830>
(Dostop: 12. 5. 2018)

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	22	*	*	299	*	*	*	*	*	*	*
1880	24	68	78	148	148	0	0	0	148	0	0
2017	60	149	158	307	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Vrbica. Za leto 1830 je število prebivalstva navedeno skupaj z vasjo Jablanica.

BISTRICA

Bistrica je bilo prvotno ime potoka, ki teče skozi naselje in se izliva v reko Reko. Po potoku je naselje tudi dobilo ime. Beseda bistrica je slovanskega izvora in pomeni hitro tekočo, deročo vodo. Prilastek ilirska je uveden okrog leta 1830 v duhu takratnega gibanja ilirizma. Nemški naziv je bil (Illyrisch) Feistritz. V 19. stoletju se je vas imenovala tudi Notranjska Bistrica za razlikovanje od drugih naselij z imenom Bistrica.

Odločitev o krajevnem grbu, zlatorumeni ladjici liburniji, so domačini sprejeli leta 1871. To je bil grb Ilirskega kraljestva (1816–1849), administrativne enote v Avstrijskem cesarstvu.

Vas Bistrica je bila prvič omenjena v listini oglejskega patriarha iz leta 1300, s katero je oglejski patriarh podelil Gabhardu iz Raspora kmetijo v Bistrici. V srednjem veku je nad reko Bistrico stal grad. Njegovi lastniki so bili oglejski patriarhi, devinski grofje, Auerspergi.

Ob reki Bistrici so že v 17. stoletju nastale številne žage in mlini. Pomen žagarske obrti in lesne industrije se je še povečal v drugi polovici 19. stoletja. To stoletje je bilo nasploh pomembno za razvoj naselja. Tako so npr. leta 1864 v Bistrici ustanovili Narodno čitalnico, dve leti kasneje pa še telovadno društvo Ilirski Sokol.

Leta 1890 je bila Bistrica sedež sodnega okraja, imela je pošto in skupaj s Trnovim še železniško postajo. Leta 1911 je naselje postalo trg.

Bistrica je imela v času nastanka terezijanskega katastra (v drugi polovici 18. stoletja) 12 hub (kmetij), ki so pripadale gospostvu Postojna, pomirju Jablanica in župnijski cerkvi sv. Petra iz Trnovega.

Vas Bistrica, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A029, k. o. Ilirska Bistrica

“Ako gremo iz Trnovega proti jugovzhodu, pridemo v 10 minutah v Bistrico. Ta vas je v neki kotlini ali globini in se iz drugih vasi radi nizke svoje lege ne vidi. Skoz njo teče voda Bistrica, ki izvira iz več virov tik nad vasjo. Tu vidimo skoro pri vsaki hiši, ki stoji ob vodi, mlin in žago, ali kakor tukaj pravijo mlin in pilo. S tem si je marsikdo nakopičil mnogo premoženja. A sedaj nekoliko let sem pa tudi kupčija z deskami (tavoleti) ni več tako plodonosna, ko je bila nekdanj. Od izvira Bistrice bi Tržačani radi napeljali vodo v Trst, in sicer jo mislijo vzeti vsak dan dvanajst tisoč kubičnih metrov. Bistrica je tudi podobna bolj malemu trgu, kakor vasi. Nje lične in snažne hiše se gotovo takoj vsakemu prikupijo.

V Bistrici se nahaja tudi okrajno sodišče, davkarski urad in pošta. Cerkev ni velika, a prištevati se mora najlepšim. Posvečena je sv. Juriju in zidana pred 150 leti. [...]

Nad izvirov Bistrice v hribu stoji razvalina graščine Bistriške. Za Valvazorja je ta graščina še stala, dasi je bila že takrat zelo zapuščena. Pred kakimi 150 leti pa se je popolnoma podrla. Bila je posest vitezov Bistriških in potem grofov Celjskih.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 73, 74.

Del franciscejskega katastra je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Bistrica med drugim navedeni naslednji priimki:

Ambrožič, Bilc, Baša, Benigar, Batista, Dougan, Lavrenčič, Tomšič, Tomažič, Samsa, Valenčič, Milostnik, Jenko, Hodnik, Derenčin, Domladiš, Žnidaršič, Kregar, Mezgur, Rolih, Sever.

Priimek Baša lahko izhaja iz imena Baš, ki je izpeljanka iz imena Baštjan (Boštjan ali Sebastjan), ali pa iz turške besede baš, kar pomeni glava (poglavar, starešina, poveljnik). Lahko izhaja tudi iz krajevnega imena Basa.

Priimek Jenko izhaja iz osebnega imena Janez, priimek Žnidaršič pa iz poimenovanja poklica krojača (žnidar) in označuje krojačeve potomce.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Katoliki	Vera			Jezik		
		Moški	Ženske			Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	83	300	300	600	*	*	*	*	*	*	*
1880	97	351	337	688	688	0	0	0	686	1	1

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Bistrica v 19. stoletju

VRBOVO

Ime vasi **Vrbovo** (nemško Werbout) naj bi izhajalo iz poimenovanja za drevo vrba, na katero so naleteli Slovani ob prihodu na to področje. To je bilo verjetno v drugi fazi kolonizacije slovenskega ozemlja, okrog 12. stoletja.

“Vrbovo (Verbow). – 8 kmetij. – Jury Verbobecz (1). – Paull, plačuje od kmetije, imenovane »des Klado hueben«, kot puste. – Marin Orbicz, je nekdam dajal od kmetije, ki je sedaj pusta. – Thomas Hutar, je nekdam dajal od polkmetije, ki je sedaj pusta. – Videcz. je dajal od sedaj puste kmetije 70 šil. travnine. – Od kmetij, ki so sedaj puste, so nekdam dajali: Micklaw, Vlreich, Anthoni.
Tlako so dolžni kot oni v Bistrici in Trnovem.”

Milko Kos (1954). Srednjeveški urbarji za Slovenijo. Zvezek tretji. Urbarji Slovenskega primorja. Drugi del. SAZU, Ljubljana, str. 237.

V urbarju postojnskega gospostva iz leta 1498 je zapisan priimek Verbobecz, ki je primer priimka, ki izhaja iz kraja, v katerem neka oseba prebiva.

Zanimiv je tudi priimek Hutar, ki pomeni 'bajtarja, kočarja', torej nekoga, ki ni imel v zakupu cele hube (kmetije).

Oba priimka se kasneje ne pojavljata več.

V času terezijanskega katastra (druga polovica 18. stoletja) je imelo Vrbovo 10 ¼ hub (kmetij), ki so sodile pod gospostvo Postojna, gospostvo Prem, dvorec Trnovo in avguštinski samostan iz Reke.

V 19. stoletju je bilo Vrbovo šolska občina, sem so se hodili šolat še otroci iz Jasena, Vrbice in Jablanice. Šola v Vrbovem je bila ustanovljena 3. novembra 1875, prej so otroci hodili k pouku v Trnovo.

V Vrbovem so najprej poučevali v različnih prostorih, leta 1882 pa so starejšo hišo preuredili v šolo.

“Prebivalci pečajo se nekoliko s poljedelstvom, največ pa z vožnjo. Prevažajo bukove hlode iz gozda na žage, od tam pa zopet tenko izrezane dilice v Trst ali na Reko. Prihranijo pa ne mnogo, kajti imajo prevelike troške. Veliko mladeničev in mož pa gre čez zimo na Hrvaško, Ogersko, Slavonijo, Sedmograško, Turško ter celó doli do Črnega morja, da si prislužijo kakov krajcar. Delajo navadno tam doge, ali pa tudi drva za kurjavo.

Nekaj Vrbovcev ima svoj gozd na planotah. [...] Vrbovci ne sekajo drv le za dom, ampak zakladajo ž njimi skoraj vso Trnovsko faro.

Poljski pridelki se prav slabo ponašajo. Vzrok temu je nekoliko burja, največ pa obdelovanje zemlje, ker ljudem nedostaja živine in gnoja. Njive in travniki so močvirni. [...]

Materijalno stanje se mora imenovati prav slabo. Revščina trka vedno na duri. O sadjereji ni ne duha ne sluha. Govedo redijo tukaj domačega plemena, revni pa imajo navadno „buše“, kojim „škerlevke“ pravijo. Konj ima vsak posestnik par; bolj pa redijo ovce. [...] Tudi čebeloreja se nekoliko goji. Gospodinje redé navadno veliko tropo kokoši radi jajec, koja prodajajo v Trst ali na Reko.

[...] Podnebje je posebno po zimi, kadar ravsaja silna burja, ostro; pri mirnem vremenu pa milo.

Ljudstvo je mirno in pobožno, a zraven tudi praznoverno. Dialekt cika nekoliko na Hrvaško, [...]. Bolj pa je podoben dolenskem, nego gorenjskem. [...]

Najnavadnejša jed je polenta in zelje, pa tudi krompir dokler jim domači pridelek ne poteče. Pojedó pa tudi mnogo ovčjega in svinjskega mesa; govedino pa si privoščijo le redkokedaj. Pijó radi močna vina; žganja pa, hvala Bogu, še ne poznajo. [...]

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 97, 98, 99.

V seznamu lastnikov zemljišč, ki je del franciscejskega katastra (prva polovica 19. stoletja), so v Vrbovem napisani naslednji priimki:

Baša, Grbec, Kopriva, Kregar, Laurenčič, Logar, Ličan, Prosen, Rutar in Štemberger.

Priimek Logar je nastal iz besedne zveze *prebivalec v Logu*, prvotno ni pomenil gozdarja.

Priimek Kopriva so ljudje dobili po istoimenski rastlini.

Priimek Rutar (z različico Ruter) izhaja iz naselbinskih imen Rut, Ruta, Rute. Priponsko obrazilo -ar pomeni prebivalca Rut, Rute oz. prišleka iz teh krajev.

Vas Vrbovo, upodobljena v franciscejskem katastru (okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS 176, *Franciscejski kataster za Kranjsko*, Postojnska kresija, A200, k. o. Vrbovo

	Število hiš	Prebivalstvo			Vera				Jezik		
		Moški	Ženske	Vsi	katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	31	*	*	211	*	*	*	*	*	*	*
1880	39	100	128	228	228	0	0	0	228	0	0
2017	108	149	158	307	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje števila prebivalstva in hiš v vasi Vrbovo

MALA BUKOVICA

Ime vasi Bukovica izhaja iz pridevnika bukov, ki je izpeljanka iz poimenovanja za rastlino bukev. Pri vasi Bukovica je prišlo v kasnejši fazi kolonizacije verjetno do razselitve iz stare matične vasi na drugo, bližnje področje in tako do nastanka dveh vasi – Male Bukovice in Velike Bukovice.

V terezijanskem katastru (druga polovica 18. stoletja) je zapisano, da je imela vas **Mala Bukovica** 6 ½ hub (kmetij), ki so pripadale gospodstvu Prem in avguštinskemu samostanu z Reke.

“Od Zemona kake pol ure proti zahodu leži vas Mala Bukovica. Vasica je mala, a ima precej čedno cerkvico, posvečeno sv. Roku. Blizu te vasice na meji Trnovske fare, pred sotesko “Dolenji potok” bila je za časa Francozov bitka med njimi in Avstrijci. [...] Med najstarejšimi ljudmi te vasice živi še nekoliko spomina o tem dogodljaji. Omeniti je še, da je ta vasica za časa druge kolere, katera je divjala najhujše meseca julija in avgusta 1855, zelo trpela. Primeroma jih je največ tukaj pomrlo. Stari ljudje pripovedujejo, da je tod divjala pred kakimi 200 leti strašna živinska kuga, in da so ljudje obljubili, da hočejo ponedeljek križevega tedna praznovati kot praznik, ako jim Bog odvzame to šibo. Isti dan gre še sedaj velikanska procesija iz cele fare k sv. Roku na Malo Bukovico. Znamenito pri tej procesiji je to, da mesto križev nosijo cerkvena bandera, kakor na sv. Telesa dan. Ne daleč od Male Bukovice ob veliki cesti na Reko stoji velika piramida iz kamena z napisom, da je tu meja med Kranjsko in Istro.

Ne daleč od Male Bukovice ob veliki cesti na Reko stoji velika piramida iz kamena z napisom, da je tu meja meja med Kranjsko in Istro. [...]

Med Malo Bukovico in istersko mejo ležeči griči se imenujejo kraljev hrib, ki ima 551 m višočine.”

Postojnsko okrajno glavarstvo (1889): Zemljepisni in zgodovinski opis. Šeber, Postojna, str. 75.

Vas Mala Bukovica,
upodobljena v
franciscejskem
katastru
(okrog leta 1825)

Arhiv Republike Slovenije, SI AS
176, Franciscejski kataster za
Kranjsko, Postojnska kresija,
A019, k. o. Mala Bukovica

Del franciscejskega katastra, ki je nastajal v prvi polovici 19. stoletja, je tudi seznam lastnikov zemljišč, v katerem so za vas Mala Bukovica med drugim navedeni naslednji priimki: Batista, Boštjančič, Logar, Kovač, Mikuletič, Pugelj, Potepan, Primc, Vičič.

Priimek Batista izhaja iz imena sv. Janeza Krstnika, priimek Mikuletič pa verjetno iz imena Miklavž, ki mu je bilo dodano priponsko obrazilo -ič, kar pomeni 'Miklavžev (Mikulov) sin'.

V franciscejskem katastru za Malo Bukovico najdemo zapisana tudi ledinska imena, kot so Per Brodi, Loke, Hrib, Sdolaine njive, Vert in Nad ogrado.

Per Brodi je poimenovano področje proti Dolenjskemu potoku. Ime izhaja iz glagola bresti, gre torej za zemljišče, ki je bilo velikokrat poplavljeno.

Imeni Loke in Hrib nakazujeta na značilnosti površja, ime povezano z ogrado pa na njive za plotovi sadovnjakov. Z imenom Vert so poimenovali njive tik ob vasi.

	Število hiš	Prebivalstvo		Vsi	Vera			Jezik			
		Moški	Ženske		Katoliki	Protestanti	Judje	Drugo	Slovenski	Nemški	Drugo
1830	27	98	105	203	*	*	*	*	*	*	*
1884	32	94	95	189	189	0	0	0	183	0	0
2017	62	87	73	160	*	*	*	*	*	*	*

Gibanje prebivalstva in hiš v vasi Mala Bukovica